

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Radka TŮMOVÁ

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
katedra geografie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zmizelá kulturní krajina českého pohraničí – interaktivní výuková příručka
pro 2. stupeň ZŠ

Autor: Radka Tůmová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Studijní obor: Z-OV/ZŠ

Ročník: 5.

2012

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

podpis

Děkuji svojí vedoucí diplomové práce Mgr. Petře Karvánkové, Ph.D. za její cenné rady a metodické vedení práce.

Děkuji všem, kteří mi poskytli podklady k vypracování diplomové práce.
V neposlední řadě chci ocenit a vyjádřit obrovský dík mé rodině a přátelům za to, že mě po celou dobu podporovali a měli neskonalou trpělivost.

ANOTAČNÍ LIST DIPLOMOVÉ PRÁCE
JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Autor: Radka Tůmová

Katedra: geografie

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obory: Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň ZŠ

Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň ZŠ

Vedoucí práce: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Název: Zmizelá kulturní krajina českého pohraničí – interaktivní výuková příručka
pro 2. stupeň ZŠ

Druh práce: Diplomová práce

Rok odevzdání: 2012

Počet stran: 86

Klíčová slova: krajina českého pohraničí, interaktivní výuková příručka, SMART
Board, zeměpis, výchova k občanství, dějepis

Anotace:

Název diplomové práce zní: „Zmizelá kulturní krajina českého pohraničí – interaktivní výuková příručka pro 2. stupeň ZŠ.“ Diplomovou práci tvoří rozbor literatury (učebnice zeměpisu, výchovy k občanství a dějepisu, odborná, populárně naučná literatura, didaktická literatura a multimediální dokumenty) v další praktické části se jedná o interaktivní výuková příručka.

Převážná část práce je věnována problematice Sudet, které se z největší míry reprezentují zmizelou kulturní krajinou českého pohraničí. Sudety jsou zde hodnoceny z několika různých pohledů. Nedílnou součástí podrobného a důkladného geografického zmapování bude objasnění historických okolností, ale také důsledků, které s sebou spleť vývoj českého pohraničí přinesl pro „naši“ dnešní společnost.

Stěžejní částí práce je vlastní interaktivní výuková příručka pro žáky 2. stupně ZŠ. V našem případě bude sloužit jako nadstavbový učební materiál, a tudíž ho lze využít i na víceletých gymnáziích.

ANNOTATION PAGE OF DIPLOMA THESIS

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA IN ČESKÉ BUDĚJOVICE

PEDAGOGICAL FACULTY

Author: Radka Tůmová

Department: Geography

Study programme: M7503 Teaching at Primary Schools (PS)

Field of study: Teaching of geography at the 2nd stage of PS

Teaching of political science at the 2nd stage of PS

Leader of thesis: Mgr. Petra Karvánková, Ph.D.

Title: Lost cultural landscape of the Czech border, an interactive learning guide
for 2nd Primary School

Type of thesis: Diploma thesis

Year of delivery: 2012

Number of pages: 86

Keywords: landscape of the Czech border, interactive learning guide, SMART Board, geography, citizenship education, history

Annotation:

Title of thesis is: „Vanished cultural landscape of the Czech border - an interactive learning guide for the 2nd grade school”. Graduation thesis consists of an analysis of literature (textbooks geography, citizenship and education history, professional, nonfiction literature, didactic literature and multimedia documents). The practical part has a form of an interactive learning guide.

Most of the work is devoted to the issue of the Sudetenland which to the largest extent represents the vanished cultural landscape of the Czech border. Sudetenland are evaluated from several different perspectives. An integral part of a thorough and detailed geographic mapping will clarify the historical circumstances but also the consequences that come with intricate development of the Czech border to bring "our" society today.

The main section has its own interactive learning guide for students of upper primary school. In our case it will serve as the superstructure teaching material and therefore it can be used for grammar schools as well.

OBSAH

1. ÚVOD

2. CÍLE PRÁCE

3. ROZBOR LITERATURY

3.1. Odborná literatura

3.2. Populárně naučná literatura

3.3. Didaktická literatura

3.4. Multimediální dokumenty

3.5. SMART Board

3.5.1. Interaktivní tabule jako technické vybavení

3.5.2. SMART Notebook

3.5.3. Výhody a nevýhody

3.6. Učebnice pro základní školy

3.6.1. Učebnice zeměpisu

3.6.2. Učebnice výchovy k občanství

3.6.3. Učebnice dějepisu

3.7. Vyhodnocení učebnic

4. METODIKA PRÁCE

5. PROBLEMATIKA KULTURNÍ KRAJINY, RESP. SUDETY A JEJÍ STAV

5.1. Vymezení a rozčlenění českého pohraničí

5.2. České pohraničí z hlediska politicko – geografického, kulturně historického a socio – geografického aspektu

5.3. Pojem Sudety

6. METODICKÁ PŘÍRUČKA

7. ROZBOR VLASTNÍ PRÁCE

8. ZÁVĚR

9. SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

- a) Literární zdroje pro diplomovou práci
- b) Zdroje obrázků pro diplomovou práci
- c) Zdroje obrázků pro interaktivní výukovou příručku

d) Zdroje a citace pro interaktivní výukovou příručku

10. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Pracovní list

Příloha č. 2: Pracovní list – správné řešení

Příloha č. 3: Otázky na procvičení č. 1

Příloha č. 4: Otázky na procvičení č. 1 – správné řešení

Příloha č. 5: Otázky na procvičení č. 2

Příloha č. 6: Otázky na procvičení č. 2 – správné řešení

Příloha č. 7: Otázky na procvičení č. 3

Příloha č. 8: Otázky na procvičení č. 3 – správné řešení

Příloha č. 9: Interaktivní výuková příručka („obrázkový sestřih“)

1. ÚVOD

Proč jsem jako téma diplomové práce zvolila krajinu českého pohraničí? Odpověď je ve snaze jednoduchá a doufám, že i tak vyzní. S velkou pravděpodobností mě v dobrém slova smyslu ovlivnilo vyprávění rodinného přítele, který jako malý chlapec zažil v roce 1945 poválečné „vypořádání“, respektive odsun německého obyvatelstva z československého pohraničí. Ano, ten malý chlapec a dnes stárnoucí muž, který životní nástrahy a „zásahy“ bere s nadhledem je sudetský Němec. Z mého pohledu to byl už v dětství opravdu takový prvotní impuls, který ve mně vzbudil zájem se do budoucna zabývat otázkou Sudet a dokázat ji vhodně pojmout a uchopit z mnoha pohledů.

Dále nesmí být opomenuto, že dalším důležitým podnětem, který mě stále utvrzuje v přesvědčení, že moje práce „bude mít využití“ je především zjištění, že tato problematika, ač svou důležitostí by si to rozhodně zasloužila se na základních školách ve větší podrobnosti prakticky neučí a učebnice je nezmiňují a nebo jen okrajově. Tudíž jsem se rozhodla obohatit nejen sama sebe o nové zajímavé poznatky, ale především žáky. Domnívám se, že formou interaktivní výukové příručky, která je členěna do dílčích kapitol budou mít žáci po jejich absolvování ucelený obraz a také nadhled. Součástí výukového materiálu je interaktivní příručka, pracovní listy a také návrh exkurze.

„Říkal jsem vám při jiných příležitostech, že máte všechno zaznamenávat a povědět, co jste zažili ve svých vězeních a koncentračních táborech. Ne snad jen proto, abyste vyložili nám všem svá utrpení, ale proto, abyste se znovu mohli bránit, až oni začnou se svou „očisťovací“ kampaní. Neboť na válku z let 1938-1945 se nesmí nikdy zapomenout.

Že začnou, o tom buďte přesvědčeni. A konečně přijdou opět, aby od očisťování přešli k útoku. Bude to nová reakce, která opět spojí útok na pokrok sociální s útokem na naši svobodu národní a lidskou. Buďte na tento útok připraveni a mějte svá fakta, své záznamy, své vzpomínky pohotově, neboť nikde se tolik nezapomíná, jako právě v politice. A proto bude zase nutno podržet všem našim odpůrcům z let 1938-1945 před očima to, co svět v jejich rukou zažil v Osvětimi, v Dachau, v Mauthausenu, v Ravensbrücku a v řadě jiných německých mučírén.

Opakují vám, na tuto válku se nesmí zapomenout...

My Češi a Slováci, máme na to plné právo“.

Dr. Edvard Beneš

Prezident Československé republiky

(KOLEKTIV, 1992)

2. CÍLE PRÁCE

Název diplomové práce zní: Zmizelá kulturní krajina českého pohraničí – interaktivní výuková příručka pro 2. stupeň ZŠ. Hlavním cílem je vytvoření interaktivní výukové příručky, která bude vypracována v programu SMART Notebook 10 a určena pro žáky 2. stupně ZŠ.

Tato interaktivní pomůcka poslouží jako nadstavbový a také rozšiřující učební materiál v rámci mezipředmětové vazby zeměpisu, výchovy k občanství a dějepisu (8. – 9. ročník). Další možné využití je při seminářích (8. – 9. ročník) jednotlivých vyučovacích předmětů či zájmových kroužcích. Jednotlivé části věnované historickému pohledu na českého pohraničí poskytne dějepis (žáci získají přehled o českém pohraničí po vzniku Československa, územní rozmach, jaké události měly největší vliv na české pohraničí, poválečný odsun německého obyvatelstva, postava Edvarda Beneše, 8. – 9. ročník). Společenský pohled, respektive jak ovlivnil poválečný odsun německého obyvatelstva osudy lidí v pohraničí, jaký dopad měla tato událost na život v Československu/ČR, jak se změnila krajina českého pohraničí a postavu Karla Klostermanna poskytne výchova k občanství (Člověk a občanský život, Stát a právo, vhodné pro 7. – 9. ročník) a pohled geografický podá zeměpis (Regionální zeměpis ČR, 8. ročník). Žáci zde mohou uplatnit své dosavadní vědomosti a dovednosti, které získali ve škole či samostudiem. Jelikož se jedná o téma velmi náročné a také v jistých případech obtížně vysvětlitelné, vyžaduje se po žákovi jakýsi nadhled a schopnost využít své doposud nabyté poznatky.

Dalším cílem diplomové práce, je kvalitní rozbor literatury (odborné, populárně naučné, didaktické literatury, multimediálních dokumentů, SMART Board a učebnic pro základní školy. V neposlední řadě se jedná o vystižení a objasnění základních terminologických prvků, a to především pojmů Sudety a české pohraničí z mnoha aspektů.

3. ROZBOR LITERATURY

3.1. Odborná literatura

Mezi tuto literaturu lze řadit knihy s danou odbornou tematikou, speciálně zaměřené časopisy či magazíny, doktorské, diplomové a bakalářské práce, skripta, ale také učebnice pro střední školy. Jedná se tedy o publikace a vysokoškolské práce, které přináší informace a poznatky založené na vědeckém podkladě. Z odborné literatury vycházela i autorka, pro kterou představovala významný zdroj informací.

Jak je již uvedeno výše, cenným zdrojem informací byly autorce obhájené diplomové práce *BABKOVÁ, L. (2011):* Multimediální výuka regionální geografie Afriky na 2. stupni ZŠ, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra geografie, 82 s. a *NEDOROSTOVÁ, A. (2011):* Cestopis jako praktická pomůcka ve výuce regionálního zeměpisu na 2. stupni ZŠ (na příkladu výuky Jihozápadní Asie). Zmíněné diplomové práce se již na první pohled dosti vzdalují od vlastního zadání, nic méně *BABKOVÁ, L. (2011)* ve své praktické části vytvořila interaktivní výukovou učebnici ve stejném programu SMART Notebook 10, jako autorka, tudíž měla možnost nahlédnout a seznámit se s jejím provedením a aplikováním do praxe. Dle *NEDOROSTOVÁ, A. (2011)* se inspirovala rozbořem a hodnocením učebnic pro základní školy.

ŠPAČEK, J., (2010): Minulost a současnost Sudet na příkladu Broumovska. Bakalářská práce. 55 s. Přílohy volně vložené –. Bakalářská práce *ŠPAČEK, J., (2010)* je v podkapitole odborná literatura ojedinělá, především z důvodu lokalizace (Broumovsko). Převážná část veškerých publikací v rámci mé diplomové práce se zabývá celým pohraničím ČR a nebo jihozápadní až severní částí.

Učebnice zeměpisu pro střední školy jsou v tomto případě vhodným zdrojem informací. *KOLEKTIV, (2003):* Zeměpis České republiky. Učebnice pro střední školy. Nakladatelství České geografické společnosti. Praha. 96 s.

Učebnice zeměpisu pro střední školy je přehledně členěna do pěti kapitol. Žáci/studenti v ní nacházejí dobrého a praktického pomocníka nejen při své přípravě na hodiny zeměpisu. Informace, které učebnice předkládá se věnují regionálnímu zeměpisu České republiky (přírodní poměry, obyvatelstvo, hospodářství, jednotlivé regiony ČR).

Příslušnou kapitolu tvoří učební (výkladový) text, dále otázky, které vedou k hlubšímu zamyšlení a pochopení podstaty a v neposlední řadě mapy, grafy a fotografie. O vývoji českého pohraničí se dozvídáme hned v úvodní první kapitole Územní vývoj státu, poloha, rozloha. V samém úvodu je shrnut historický vývoj českých zemí od vytvoření prvního státního útvaru, po Velkomoravskou říši, po obrovský územní rozmach za vlády Přemyslovců, následně Lucemburků a Habsburské monarchie. O vytvoření hranic po první a druhé světové válce. V další kapitole s názvem Vývoj osídlení a zalidnění se dozvídáme, že osídlení Čech bylo dlouho dobu prostorově nerovnoměrné, v jakých místech se nejvíce soustředilo obyvatelstvo. Dále se dozvídáme o kolonizaci německého obyvatelstva, která v pohraničních oblastech českých zemí započala již ve 13. století. Tato důležitá informace o původu německého obyvatelstva v pohraničí českých zemí je shrnuta v krátkém, ale výstižném odstavci. Dále se učebnice zabývá tím, jaké faktory ovlivnily vývoj osídlení a zalidnění obyvatelstva. V samém závěru kapitoly se dozvídáme o odsunu německého obyvatelstva po druhé světové válce z pohraničí, důsledky atd. V této spojitosti je žák seznámen s pojmem Sudety, který je v učebním textu jen zmíněn, nikoliv blíže vysvětlen. Učebnice, respektive příslušná kapitola poskytne žákovi přehled o daném tématu, ale je na učiteli, aby doplnil a popřípadě rozšířil.

BAAR, V., (2003): Hospodářský zeměpis. Regionální aspekty. Učebnice zeměpisu pro obchodní akademie a jiné střední školy. Česká geografická společnost, s.r.o. Praha. 112 s.

Učebnice se v jednotlivých kapitolách zabývá hospodářskými aspekty vybraných makro regionů světa. Na stranách 35 – 51 je podrobně rozebrána problematika České republiky. Informace o českém pohraničí jsou podány prostřednictvím jednotlivých krajů, z hlediska průmyslové a zemědělské prosperity.

Kromě výše uvedeného zeměpisu autorka dále zařazuje učebnici dějepisu pro střední školy. *KUKLÍK, J., KUKLÍK, J., (2005):* Dějepis 4 pro gymnázia a střední školy. Nejnovější dějiny. SPN, a.s., Praha. 216 s. Učebnice přináší přehled o změně pohraničního území po roce 1938.

Další uvedené publikace se věnují především fyzicko – geografické stránce dané problematiky. *DEMEK, J. (1990):* Nauka o krajině. Přírodovědecká fakulta UP, Olomouc. 250 s. *DEMEK, J., MACKOVČIN, P. A KOL. (2006):* Hory a nížiny.

Zeměpisný lexikon ČR. *FORMAN, R. T. T., GODRON, M. (1993):* Krajinná ekologie. Academia, Praha. 584 s. *DRDOŠ, J.:* Přírodní prostředí: zdroje potenciály únosnost hazardy riziká. In: Geografický časopis, 1992, roč. 44, č. 1, s. 30-39.

Publikace od autorů *BERAN, V., DLASK, P. eds. (2005):* Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí. Academia, Praha. 323 s. se zabývá především monitorováním socioekonomické stránky rozvoje měst, respektive jaké faktory způsobují tento rozvoj.

CHLUPÁČ, I., et al. (2002): Geologická minulost České republiky. Academia, Praha. 436 s. Publikace podává podrobné informace o přírodních poměrech v geologickém vývoji České republiky od starohor až po čtvrtohory. Čtenář si vytvoří přehled o geologickém vývoji českého pohraničí. Publikace je doplněna příslušnými obrázky a mapami.

OPLETAL, M. (2010): Přehled geologie Orlických hor. Biologie, chemie, zeměpis. Časopis pro výuku na základních a středních školách. Ročník 19, číslo 5, s. 257 – 259. Autor článku hovoří o geologickém vývoji Orlických hor, které v přev. ážné části patří do Chráněné krajinné oblasti. Pro názornost je text doplněn mapou

JERÁBEK, M., J. DOKOUPIL, T. HAVLÍČEK a kol. (2004): České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování? Praha, Academia, 297 s. Publikace, jak již samotný název napovídá, se zabývá vývojem českého pohraničí, a to z mnoha pohledů. Mimo jiné se zabývá integračním procesem ČR do Evropské unie a také vývojem státních hranic po rozpadu Československa.

Publikace od *ANTIKOMPLEX A KOL., (2006):* Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. 656 s. a *MIKŠÍČEK, P. (2005):* Sudetská pouť, aneb, Waldgang. Dokořán, Praha. 165 s. vypovídají o jednotlivých pohraničních oblastech, které jsou pro názornost doplněny fotografiemi a obrázky. Publikace působí velmi autenticky. Autoři se v knize zaměřují na Sudety nejen z hlediska historie, ale také jako součást naší krajiny.

Nedílnou součástí jsou také mapy a atlasy zobrazují dané území. *SALÁČ, K. (1912):* Přehledná geologická mapa zemí sudetských. Promberger, Olomouc. 11 s. Poskytuje geologickou mapu vymezující Sudety, dále pak objasnění geologický poměrů

v této oblasti. Dále pak atlas od *TESAŘÍKOVÁ, P., (2000)*: Školní atlas České republiky. Kartografie, Praha. 32 s. jedná se o atlas sešitového vydání, který obsahuje mapy pro žáky základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií. Atlas je schválen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Informace týkající se českého pohraničí jsou zde uvedeny v rámci celé České republiky.

3.2. Populárně naučná literatura

Při psaní diplomové práce autorka čerpala z populárně naučné literatury, která přinesla mnoho zajímavých informací. Rozbor této literatury byl především zaměřen na geografické a historické časopisy, průvodce, encyklopedie a knihy, které se svou tematikou zabývají českým pohraničím. Pro tuto literaturu je dle mého názoru typické, že obsahová (naučná) stránka je čtenáři podána jasnou a srozumitelnou formou, a tudíž je velmi vyhledávána.

HOUŽVIČKA, V., (2005): Návrat sudetské otázky. Karolinum, Praha. 546 s. Autor popisuje důsledky, které s sebou přinesl poválečný odsun sudetských Němců, to znamená společenské, ale také hospodářské. Zabývá se vývojem vzájemných vztahů do současnosti.

FILÍPEK, J. (2001): Mnichov 1938. Hra o Československo. Praha. 172 s. V této publikaci se autor Jan Filípek podrobně zabývá okolnostmi a důsledky Mnichovské dohody (29. 9. 1938) čtyř velmocí Francie, Itálie, Německa a Velké Británie, a to ztrátou pohraničního území Československa.

KOLEKTIV, (1992): Komu sluší omluva. Češi a sudetští Němci (dokumenty, fakta, svědectví). Erika, Praha. 227 s. Autoři se snažili zachytit období těsně před, v průběhu a následně po druhé světové válce, zdůraznit události a činy, které se staly, aby se již nikdy neopakovaly. Dále upozornili, že události, které se „u nás“ staly nejsou jen naším problémem. V knize jsou podrobně rozebrány otázky týkající se vývoje státních hranic, majetku, sousedských vztahů, Benešových dekretů, ale navázání přátelských jednání z 90. let atd.

KMONÍČEK, J. (1982): Návrat domů. Proměny pohraničí severovýchodních Čech v letech 1945-1948. Kruh, Hradec Králové. 173 s. V předmluvě knihy je čtenáři

nastíněno, že již za vlády Přemyslovců je osidlováno pohraničí českých zemí německým obyvatelstvem. Kniha se především zaměřuje na oblast severovýchodních Čech. Dále se dozvídáme o „důležitosti“ sudetoněmecké Henleinovy strany, která měla rozhodující vliv nejen v této oblasti, ale v celém v pohraničí. O poválečném odsunu (resp. o „vypořádání Čechů X Němců“) a v závěru také o znovu osidlování této oblasti (např. v okresech Broumov, Vrchlabí, Trutnov).

MANDLER, E., (2002): Benešovy dekrety. Proč vznikly a co jsou. Libri, Praha. 126 s. Autor ve své knize čtenáře seznamuje s představami Edvarda Beneše, jak řešit poválečné vypořádání. Například vysídlení německé menšiny z pohraničí (navrácení státních hranic do roku 1938), konfiskace majetku atd., což si získalo podporu domácího obyvatelstva, ale i zahraničních mocností. Dále je zde objasněno, co to jsou „Benešovy dekrety“ a jejich význam.

MORELL, S. (1995): Viděl jsem ukřižování. Sudety 1938-39. Svědectví anglického novináře, který by při tom. Jota, Brno. 192 s. Tato kniha je opravdu jakým si svědectvím autora (anglického novináře), který pobýval půl roku v Československu v letech 1938 – 1939 jako válečný zpravodaj. Již v té době se řadil mezi autory, kteří se snažili pravdivě a také barvitě informovat nejen britskou, ale i světovou veřejnost o dění v Československu, zejména o událostech vyplývajících „z Mnichova 1938.“

STANĚK, T., (1992): Vysídlení Němců z Československa. Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918 – 1948). Amosium servis, Ostrava. 111 s. V této knize se dozvídáme o odsunu sudetských Němců po druhé světové válce z československého pohraničí. Nastiňuje vztahy mezi Čechy, Slováky a Němci v první polovině 20. století, a to především po ukončení války. Dále se v knize autor zmiňuje o postavení německé národnostní menšiny po první a těsně před druhou světovou válkou. V neposlední řadě také podněty, které zapříčinily a ovlivnily poválečný život v pohraničí.

DAVID, P., SOUKUP, V., (2009): 1000 divů Čech, Moravy a Slezska. Knižní klub. Praha. 376 s. V jednotlivých kapitolách členěných dle oblastí České republiky, jsou zobrazena místa (hrady, zámky, zříceniny, vodopády, jezera atd.), která se vyznačují svou krásou, výjimečností a zajímavostí. Prostřednictvím fotografií a výstižného textu jsou v knize zachyceny i místa pohraniční jako například Boží Dar, Pramen Labe,

Železná Ruda, Černé a Čertovo jezero atd.

DAVID, P., SOUKUP, V., (2003): 666 přírodních krás České republiky. Kartografie Praha, a.s., Praha. 58 s. Publikace je svým pojetím podobná jako výše uvedená. Prostřednictvím fotografií a

CHÁBERA, S. A KOLEKTIV, (1987): Příroda na Šumavě. Přírodovědecký průvodce. Jihočeské nakladatelství, České Budějovice. 181 s. Autor se v publikaci poskytuje informace o Šumavě z hlediska geologie, geomorfologie, podnebí, půdních poměrů, nerostných surovin. Publikace je obohacena mapami a obrázky.

KOLEKTIV, (2007): Krajina v České republice. Konsult Praha, Praha. 399 s. Publikace mapuje krajinu České republiky, ale také pohraniční (prostřednictvím map a fotografií).

KVĚT, R., (2002): Duše krajiny. Staré stezky v proměnách věků. Academia, Praha. 195 s. Autor v publikaci uvádí stezky, které vedly českým pohraničím a jakým způsobem ovlivnily krajinu.

Následující publikace od autorů *MARTAN, M., PŘEDOTA, M., (2004):* Šumava na starých pohlednicích I. Der Böhmerwald auf alten Ansichtskarten I. Nakladatelství Prostor – design, Prachatice. 264 s. a *BECKER, S., (1992):* Der Böhmerwald Sumava - Eine Bilderreise. Morsak Verlag, Grafenau. 96 s. se zabývají krajinou Šumavy, z hlediska srovnávání starých fotografií a následným hodnocením.

MARTAN, M., (1998): Šumava – nejkrásnější turistické trasy. Turistický průvodce Kletr. Freytag A BERNDT Praha a Kletr Plzeň. 160 s. Turistický průvodce Šumavy,

TOUŠLOVÁ, I., PODHORSKÝ, M., MARŠÁL, J., (2006): Toulavá kamera 2. Vydal freytag A berndt Praha ve spolupráci s Českou televizí, Praha. 251 s. Autoři se v publikaci zabývají dominantami, které jsou zastoupeny v již zmíněném pohraničí ČR. Každý kraj má něco, mapa... fotografie, mapy, text

Kromě výše uvedených publikací autorka čerpala z geografických časopisů

Geografické rozhledy, Lidé a Země, historicky zaměřených, a to Historický obzor a v neposlední řadě Příroda. Časopisy Geografické rozhledy a Historický obzor se v převážné části zabývají vývojem Československa, událostmi v pohraničí. Historický obzor uvádí informace o německé menšině. *MARTÍNEK, J., (2008):* Jak se budovalo Československo. Geografické rozhledy. Ročník 18, číslo 1, 2-3 s. Autor uvádí informaci o formování nového státu, a tím spojeným pohraničí českých zemí. *TÓTH, A., NOVOTNÝ, L., STEHLÍK, M., (2011):* Národnostní menšiny v ústavněprávním rámci první Československé republiky (1918-1938). Historický obzor, Hostivice. Ročník 22, číslo 11/12, 256 - 269 s. Uvádí události v Evropě koncem první světové války, následně vznikem Československa a obdobím První republiky. Stěžejní částí tohoto článku je problematika národnostních menšin. Německá menšina byla v pohraničí českých zemí nejpočetnější, dále se jednalo o Maďary a Rusíny. Zapojení Němců do společného života s Českoslováky a problematika Sudet.

TELIČKA, M., (2011): Lékem je přirozený les. Příroda. Wildlife; divoká, nespoutaná, živá, křehká, ohrožená, číslo 6, 64 – 67 s. Podrobně informuje o současném stavu Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava, o kůrovcové kalamitě a také druhové skladbě lesů. Autor článku vedl rozhovor s odborníkem v této oblasti, s docentem Antonínem Bučkem. Následující článek od *ŠOBR, M., (2011):* Hory Kašperské. Geografické rozhledy, Ročník 21, číslo 1, 32 s. Vymezuje Kašperské Hory z hlediska polohy a přírodních poměrů, dále o vzniku a vývoji, tradiční těžbě dřeva a turistice. *KUČERA, Z., ŠTYCH, P., JELÉNEK, J., (2010):* Zaniklá sídla: jejich vznik, poznání a rekonstrukce. Geografické rozhledy. Ročník 19, číslo 4, 32 s. Autoři se v článku zabývají objasněním zaniklého sídla. V Československu bylo typické pro období po skončení druhé světové války. Jaké faktory tuto skutečnost ovlivnily. Se zánikem sídla souvisí i změna krajiny, což se projevilo i v pohraničí Šumavy, Českého lesa atd.

SALOV, T., (2011): Krajina zrozená z moře. Lidé a Země, Mladá Fronta, Praha. Ročník 60. 114 -119 s. Podrobně se zabývá geologickým vývojem, faunou, flórou, historií osídlení, rozvojem turistiky atd. *ŠIMKOVÁ - BROULOVÁ, K., (2012):* Na sever, krajem loupežníků. Lidé a Země, Mladá Fronta, Praha. Ročník 61, číslo 3, 114-119 s. Popisuje místa nacházející se na rozhraní Národního parku České Švýcarsko a chráněné krajinné oblasti Lužických hor, kde dominuje hrad Tolštejn. Historie těchto míst je protkána

loupežnickými stezkami. V 16. století byla započata těžba stříbrné rudy, později došlo k útlumu stejně jako významného tkalcovství. *KOTILÍNEK, R., (2010):* Vzpomínka na kraslický incident v září 1938. Historický obzor, Hostivice. Ročník 21, číslo 9/10, 228 - 230 s. Jednalo se o incident v pohraničí západních Čech na Kraslicku v roce 1938. Toto období bylo v celém pohraničí velmi bouřlivé.

3.3. Didaktická literatura

Při tvorbě diplomové práce bylo vycházeno z didaktických publikací autorů *ŠUPKA, J., HOFMANN, E., MATOUŠEK, A., (1994):* Didaktika geografie II. Masarykova univerzita, Brno. 59 s. *KÜHNLOVÁ, H., (1997):* Vybrané kapitoly z didaktiky geografie I. Karolinum, Praha. 55 s. *KÜHNLOVÁ, H., (1999):* Kapitoly z didaktiky geografie. Karolinum, Praha. 145 s. *KALHOUS, Z., OBST, O. A KOLEKTIV, (2002):* Školní didaktika. Portál, Praha. 447 s. Přináší čtenáři nahléd z hlediska obsahu a rozsahu učiva daného vyučovacího předmětu a didaktických zásadách, které by měly být dodržovány. *KOLEKTIV, (2007):* Klíčové kompetence v základním vzdělávání. Výzkumný ústav pedagogický, Praha. 75 s. Publikace informuje čtenáře, jak pracovat s klíčovými kompetencemi v souladu rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání. *VALENTA, M., (1997):* Koncepce a tvorba učebnic. Netopejř, Olomouc. 64 s. *WEINHÖFER, M., (2/2009):* Teoretická východiska konstrukce dílčích kapitol školní učebnice zeměpisu v kontextu s fázemi výuky a didaktickými zásadami. Biologie, chemie, zeměpis. Časopis pro výuku na základních a středních školách. SPN, a.s., Praha. Ročník 18. 89 – 99 s. Uvádí přínosné a zajímavé informace, z hlediska toho, jak vytvořit učební materiál pro žáky a dodržovat didaktické zásady.

Kromě již výše uvedených publikací bylo vycházeno z *webového portálu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, metodického portálu Rámcové vzdělávacího programu a Školského vzdělávacího programu a Bílé knihy.*

3.4. Multimediální dokumenty

Film *Habermannův mlýn* je dílem režiséra Juraje Herze, který vznikl v česko-německo-rakouské spolupráci. Podle mého názoru se zde otevírá nesporně jedna z velmi diskutovaných a zároveň i kontroverzních otázek české historie, a tím jsou Sudety a s ním spojený dramatický poválečný odsun německého obyvatelstva. Samotný filmový příběh opravdu odráží, respektive barvitě kopíruje situaci, která se v Československu udála. Dle (<http://www.csfd.cz/film/256722-habermannuv-mlyn/>, 20. 8. 2011).

Film *Lidice* Petra Nikolaeva měl svou premiéru již v červnu 2011. Jedná se o historické drama plné emocí, které popisuje obyčejný život v obci Lidice před atentátem na říšského protektora Reinharda Heydricha (v květnu 1942) a následně po ní. Poukazuje na to, co zprvu banální maličkost a nedorozumění mohou způsobit. Nacistické Německo si vybralo svou daň na nevinných lidech. Tato událost způsobila neuvěřitelnou tragédii, která obletěla celý svět. Dle (<http://www.csfd.cz/film/241720-lidice/>, 20. 8. 2011).

Příběh *Lidic* spolu s *Habermannovým mlýnem* bude vždy neodmyslitelnou součástí českých dějin. Bezsporně jsou to velkofilmy plné emocí, historie, tragédie, ale zároveň i jistého morálního poučení.

Myslím si, že tyto filmy by žáci 2. stupně ZŠ a nejen oni měli vidět. Díky kvalitnímu zpracování si osvětlí a uvědomí velikost a váhu věci.

Mezinárodní Festival Dokumentárních Filmů, který se koncem října roku 2011 konal v Jihlavě již po šestnácté. Nabídl dokumenty z *Dílny Sudetští Němci: Dny odsunu*. Filmové dokumenty z již zmíněné Dílny se snažily zachytit především odsun německého obyvatelstva z Československa v letech 1945 – 1947. Tvůrci se bezpochyby snažili, aby filmové zpracování mělo co možná nejpůvodnější charakter. K tomu účelu bezpochyby posloužily dochované fotografie a rozhlasové materiály. (<http://www.dokument-festival.cz/database/movie/6170%7CDilna-Sudetsti-Nemci-Dny-odsunu>, 11. 10. 2011)

Učební pomůcky můžeme chápat jako materiály (DOSTÁL, J., 2009) definuje „multimediální učební pomůcky jako digitální prostředek spojující mnoho druhů dokumentů“, jako jsou například videa, animace, mluvené slovo, fotografie, mapy, grafy, text atd. (PAVLOVKIN, 2007)¹ uvádí, že hlavním rysem těchto pomůcek je „interaktivita“. Využíváním multimediálních učebních pomůcek ve škole dle (DOSTÁL, J., 2009) vnáší do výuky názornost, dále nejen aktivitu ze strany učitele, ale především aktivní zapojení ze strany žáka. (DOSTÁL, J., 2009) mezi tyto učební pomůcky řadí například výukový software, didaktické počítačové hry nebo také multimediální výukové prezentace. Kromě již výše zmíněných multimediálních učebních pomůcek se ve školním vyučování uplatňují hypertextové a hypermediální pomůcky. Hypertextové učební pomůcky rozumějme jako text v elektronické podobě, hypermediální jsou následně obohaceny o odkazy na videa, zvuky atd. (DOSTÁL, J., 2009) uvádí, aplikování těchto pomůcek do vyučování je velmi vhodné a „ovlivňuje počítačovou gramotnost“.

3.5. SMART Board

3.5.1. Interaktivní tabule jako technické vybavení

(DOSTÁL, J., 2009) uvádí, že interaktivní tabule se „začaly poprvé objevovat a využívat v devadesátých letech dvacátého století, pro většinu škol a vzdělávacích zařízení byly finančně nedostupné“. (DOSTÁL, J., 2009) definuje interaktivní tabule jako „dotykově-senzitivní plochu, prostřednictvím které je uskutečňována vzájemná aktivní komunikace mezi uživatelem a počítačem s cílem zajistit maximální možnou míru názornosti zobrazovaného obsahu.“ Tradičně je využívána za pomoci počítače a dataprojektoru.

¹ Uvedené v (DOSTÁL, J. 2009): Multimediální, hypertextové a hypermediální učební pomůcky – trend soudobého vzdělávání. [online]. [cit. 2012 –11– 3]

<http://www.jtie.upol.cz/clanky_2_2009/multimedialni_hypertextove_a_hypermedialni_ucebni_pomucky.pdf>

Interaktivní tabuli SMART Board definuje (<http://www.interaktivni-tabule.eu/interaktivni-tabule-smart-board>, 7. 3. 2012) „jako zobrazovací plochu, která je propojená s počítačem“. Pomocí projektoru je na tabuli zobrazen obraz a dále interaktivním perem či dotykem prstu je možné psát, kreslit, spojovat atd.

Server (<http://www.interaktivni-skolni-tabule.cz/>, 24. 3. 2012) uvádí, že interaktivní tabule jsou v 21. století velmi moderní a přínosnou technickou pomůckou, tudíž jsou na většině škol již nedílnou součástí vyučování. Tato skutečnost může později vést k postupnému odbourání klasických tabulí. Dále s sebou přináší obrovský motivační potenciál pro žáky, a také možnosti učivo pojmout zábavně a interaktivně. Nezbytnou složkou interaktivní tabule je projektor, který je ve většině případů umístěn za tabulí. Manipulace s tabulí je uskutečňována dotykem nebo interaktivním perem.

3.5.2. SMART Notebook

Součástí tabule je software SMART Notebook 10 (<http://www.specialnihk.regisweb.cz/files/cla-cz-200-263.pdf>, 20. 2. 2012), který umožňuje vytvoření interaktivního výukového materiálu a využití jeho široké vybavenosti, jako například nabídky obrázků (schéma, mapy,...), animaci vybraných objektů, různé efekty, doplňovačky, cvičení a také zvukové prvky atd.

Webový portál (<http://www.veskole.cz>) přináší praktické návrhy a nápady, jak uplatnit SMART Notebook 10 ve vyučování.

Server (<http://www.avmedia.cz>, 12. 4. 2012) uvádí, že mnoho výukových materiálů vytvořených ve SMART Notebooku je možné vyhledat „v interaktivní podobě učebnic a cvičebnic od nakladatelství Alter, Fraus, Terasoft“. SMART Notebook umožňuje s výukovým programem dále pracovat, to znamená například převést do „MS PowerPoint, PDF“ atd.

3.5.3. Výhody a nevýhody

(HUBATKA, M., 2008) uvádí výsledky výzkumu španělských odborníků, kteří přišli se zjištěním, že pokud jsou interaktivní tabule správně a vhodně uchopeny v rámci

výuky, podílí se ve značné míře na rozvoji tvořivosti žáků. Bezpochyby nerozvíjí tvořivost jen žáků, ale také jejich učitelů. Vytvoření kvalitního interaktivního materiálu ze strany učitele vyžaduje výše zmíněnou tvořivost, dále nápaditost a v neposlední řadě čas.

Výhody a nevýhody uvádí server (<http://www.specialnihk.regisweb.cz/files/cla-cz-200-263.pdf>, 20. 2. 2012) práce s interaktivní tabulí je vhodná nejen pro učitele, kteří si vytváří vlastní výukový materiál (prezentaci), ale také pro žáky, kteří si mohou připravit například referát. Vytvořený materiál je vhodným motivačním prostředkem. Probírané učivo je žákům předkládáno zajímavou, netradiční, ale především názornou formou, což vybízí k jejich aktivitě. Příliš časté aplikování do výuky může vést k nezájmu, lhostejnosti ze strany žáků. Příprava interaktivní materiálů je náročná na čas a dovednosti učitele.

Podle (DOSTÁL, J. 2009) přinášejí interaktivní tabule názornost a interaktivitu učiva, motivaci žáků a jejich aktivnější zapojení do práce, vědomosti a dovednosti s výpočetní technikou a v neposlední řadě je možné výukové materiály často používat. (DOSTÁL, 2009) uvádí, že jsou vhodné pro různou věkovou skupinu žáků v rámci vyučovacích předmětů.

Mezi nevýhody interaktivní tabulí (DOSTÁL, 2009) uvádí, že příliš časté aplikování do výuky může vést k nezájmu ze strany žáků, časovou náročnost, přehlcení informacemi, nedostatečné využití, nešetrným zacházením může dojít ke zničení. (DOSTÁL, 2009) dále uvádí, že psaný projev žáků, klasická křídlová tabule a také učebnice a další učební pomůcky (modely, přírodniny atd.) jsou odsouvány do pozadí.

3.6. Učebnice pro základní školy

V rámci rozboru literatury se v této části autorka zaměřila na učebnice zeměpisu, výchovy k občanství a dějepisu pro základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií od nakladatelství *Alter, Fortuna, Fraus, Nová škola, Olomouc, Scientia, spol. s.r.o., SPN, a.s., Práce, s.r.o., Prospektrum, spol. s.r.o.* Důraz byl kladen především na kvalitativní stránku publikací, které reprezentují jednotlivá nakladatelství. Při rozboru je tedy sledováno učivo zaměřené na „Krajinu českého pohraničí“ (Česká republika).

Celkem bylo rozebíráno třináct učebnic. Ze zeměpisu pět, z výchovy k občanství tři a z dějepisu pět učebnic.

3.6.1. Učebnice zeměpisu

MIŠTERA, L., WAHLA, A., MAŠKOVÁ, D., (1996): Zeměpis České republiky pro základní školy a nižší ročníky osmiletých gymnázií. PROSPEKTRUM, spol. s.r.o., Praha. 88 s.

Učebnice je velmi přehledně členěna do jednotlivých kapitol vymezující učivo České republiky z hlediska místního regionu, Evropy, historického vývoje, dopravní sítě, příroda a hospodářství, putování po Čechách. V samém úvodu nabízí krátké seznámení s náplní učebnice a symboly, které ji provázejí. V každé kapitole je vždy rámeček se shrnutím a otázkami, pojmy, které žáka vybízí vyhledávat na mapě, dále také výkladový text, zajímavosti, mapa, obrázek. Učivo o „Krajině českého pohraničí“ není samostatnou kapitolou. Žák se například o přírodních poměrech, obyvatelstvu, městech, hospodářství, cestovním ruchu atd. dozvídá v rámci příslušného kraje. V úvodní kapitole jsou nastíněny informace o českém pohraničí, z hlediska územního vývoje. Je třeba si uvědomit, že objasnění slov pohraničí a Sudety se žáci nedozvědí, stejně jako u ostatních učebnic zeměpisu. Některé informace jsou sice zastaralé, ale z hlediska srovnání s ostatními učebnicemi podává stále kvalitní přehled.

NOVOTNÁ, M. A KOLEKTIV, (2001): Česká republika, zeměpis pro základní školy. Scientia, spol. s.r.o., Praha. 146 s.

Učebnice je ze série třetího upraveného vydání. Obsah je členěn do sedmi hlavních kapitol a dílčích podkapitol. Přináší informace z regionálního zeměpisu České republiky, a to z hlediska polohy a rozlohy, vývoje území, přírodních poměrů, obyvatelstva a sídel, hospodářství, životního prostředí, dělení dle oblastí, postavení v rámci Evropy. V samém úvodu jsou uvedeny značky, které se objevují v učebnici. Učivo je realizováno prostřednictvím učebního textu, otázek, práce s mapou, shrnutí a v neposlední řadě také map, fotografií a doplňujících tabulek. V závěru jsou uvedeny tabulky a také slepá ČR. Krajina českého pohraničí zde není samostatně, ale vždy z části zastoupena v jednotlivých kapitolách. Žák získá stručné informace o historickém

vývoji českého pohraničí, což je demonstrováno i na mapě, dále o fyzicko-geografických a socio – ekonomických poměrech. Nové informace jsou žákům, dle autorčina názoru předkládány stručně. Žáci se o objasnění pohraničí, Sudetech a okolnostech s nimi spojenými nedozvědí. Po grafické stránce nepůsobí příliš poutavě. Učebnice je hodnocena jako méně kvalitní z hlediska zastoupení dané problematiky.

KOLEKTIV, (2001): Česká republika. Zeměpis pro 8. a 9. ročník základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií. Fortuna, Praha. 104 s.

Nakladatelství *Fortuna* společně se *Scintia* patří stále k tradičním učebnicím nejen zeměpisu, ale i dalších vyučovacích předmětů. Dle mého názoru samotné pojetí učiva ČR je velmi podobné, „příliš učebnicové“. Jako u výše uvedených, je české pohraničí stručně nastíněno v úvodní kapitole v rámci historického vývoje (vznik Československa, ČR). O Sudetech se zde žáci rovněž nedozvědí. Kapitoly jsou obdobně pojaty jako od *Scintia*. Nakladatelství *Nová škola*, však rekapituluje vývoj již od dob Přemyslovců.

JERÁBEK, M., ANDĚL, J., PEŠTOVÁ, J., KASTNER, J., (2006): Zeměpis 8, učebnice pro 8. základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň. 128 s.

Učebnice přehledně tvoří učební text se symboly označující vyhledávání na mapě, otázky, úkoly, zajímavosti, skupinové práce, diskuze. Po obou stranách je barevně odlišená lišta se zajímavostmi a úkoly. Na konci každé kapitoly je vždy shrnutí. V přední části jsou vyznačeny a vysvětleny symboly, které se v učebnici objevují a dále nechybí úvodní seznámení a opakování učiva sedmého ročníku (regionální zeměpis světadílů). V zadní části je pro přehlednost rejstřík. Samotná učebnice působí zajímavě a kvalitně. České pohraničí zde není samostatně zpracováno, jako u výše uvedených se jedná o probírání učiva rámci krajů. O krajině českého pohraničí a o Sudetech se zde nezmiňují.

BORECKÝ, D., NOVÁK, S., CHALUPA, P., (2010): Zeměpis Česká republika 2. díl. Nová škola, Brno 95 s.

Učebnice je doporučena pro 8. ročník ZŠ nebo 3. ročník víceletých gymnázií. Obsah je členěn do čtyř hlavních kapitol zabývajících se polohou ČR, vývojem státních hranic, přírodními poměry, obyvatelstvem a sídly, hospodářstvím a v neposlední řadě

také kraji ČR. Jedná se o učebnici schválenou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a vytvořenou v souladu s RVP ZV. Této učebnici předcházela první díl Evropa. Na začátku je přehledný značkový klíč a za ním následné opakování vědomostí Evropy. Jednotlivé probírané učivo je nejprve uvedeno krátkým úryvkem či citátem, dále rozšiřující otázkou, výkladovou část tvoří učební text, který je na stranách velmi přehledně uspořádán, mapy, postranní liště jsou uvedeny značky upozorňující žáka úkol, zajímavost, práci s mapou, internetem, výslovnost cizích názvů a na konec rámeček se shrnutím nejdůležitějších informací. Na konci každé kapitoly je opakování a úplně na konci jsou správné výsledky. Krajina českého pohraničí, z hlediska územního a historického vývoje je přehledně uvedena v první kapitole na dvou stranách. V rámci rozebíraných učebnic je tato jediná, ve které se žáci dočtou o Sudetech, resp. mají za úkol zjistit a vyhledat patřičné informace. V učebnici je mapa vystihující toto období, ale není příliš objasněna.

3.6.2. Učebnice výchovy k občanství

KOLEKTIV, (2004): Občanská výchova pro 7. ročník ZŠ. Nakladatelství Olomouc. Olomouc. 167 s.

Učebnice v kostce nastiňuje témata od historie českých zemí, lidských práv, společenského života a také dospívání. Obsah je přehledně členěn do sedmi kapitol. Každá kapitola je poměrně kvalitně graficky zpracována. Pro názornost nechybí fotografie, citáty, úryvky z článků, hry, křížovky, doplňovačky, mapky, ale také otázky k zamyšlení. Po této stránce je dle mého úsudku učebnice tedy kvalitně zpracována. Co se týče obsahové stránky, tak jsou zde zařazeny opravdu informace, které by žáci sedmé třídy měli znát, rozšiřující informace jsou zmíněny jen opravdu okrajově, a to formou citátu nebo dobové fotografie. To vše vystihuje i zvolené téma „Krajina českého pohraničí“, které je nastíněno autentickým příběhem o odsunu sudetských Němců již v úvodní první kapitole s názvem Země a národy České republiky. Bohužel na nic jiného se již autoři neodkazují.

Učebnice přináší informace, které navazují na vlastivědu z 1. stupně ZŠ, a zároveň se z části prolínají se zeměpisem a dějepisem. Žáci si osvěží a prohloubí své dosavadní vědomosti.

KOLEKTIV, (2004): Občanská výchova pro 8. ročník ZŠ. Nakladatelství Olomouc. Olomouc. 191 s.

Učebnice od téhož nakladatelství je přehledně členěna do šesti kapitol, zabývající se osobností člověka, rodinou, komunikací, občanským a společenským životem. Informace týkající se zvolené problematiky jsou nastíněny v kapitole Člověk a občanský život. Zde se žák poměrně názorně dozví za pomoci fotografií, citátů a doplňovaček co obnáší být občanem daného státu, co znamená žít v dané společnosti atd. Pro zvědavé žáky je zde podrobně rozpracován úkol, který se zabývá změnou hranic od vzniku Československé republiky a důsledky s ním spojené. Žákům pro objasnění poslouží mapy, které zachycují vývoj Československa od roku 1918 do roku 1992, dále jsou to dobové fotografie, které přímo vystihují danou událost či období. Za pomoci těchto pomůcek a na základě svých předchozích znalostí z dějepisu a zeměpisu žáci řeší daný problémový úkol a následně učitel objasní případné nejasnosti a nesrovnalosti. Dle mého názoru, dané téma je v učebnice zpracováno nenásilnou a zajímavou formou, obsahově přímo odpovídající věku žáků. Za pomoci doplnění informací od učitele získá žák poměrně dobrý přehled.

KOLEKTIV, (2011): Občanská a Rodinná výchova pro 8. ročník základních škol a víceletých gymnázií. Fraus, Plzeň. 144 s.

Učebnice je systematicky a přehledně rozčleněna dle obsahu na dvě poloviny. První polovina se zabývá vyučovacím předmětu výchova k občanství a druhá polovina výchově ke zdraví. Pasáže věnované výchově k občanství jsou členěny do osmi kapitol. Tato první polovina učebnice žákovi zprostředkovává informace týkající se osobnosti člověka, citového, rodinného a společenského života, dále stát, právo a na závěr hospodářství. V tomto směru získává opravdu přehled z mnoha oblastí lidského života. Problematika českého pohraničí odsun německého obyvatelstva je v učebnici zmíněno v kapitole Člověk a občanský život pouze fotografií s příslušným dovětkem. V tomto směru opravdu záleží na učiteli, zda uzná za vhodné a bude se tím zabývat podrobněji, ač k tomu nepřímou vybízí. Učebnice je graficky poměrně kvalitně zpracována, čemuž nasvědčuje i přehledné členění jednotlivých stránek znázorňující nové učivo, otázky a obrázky a také „rámeček“ tedy shrnutí každé kapitoly či podkapitoly. Chybějící

informace jsou později uvedeny a ujasněny v učebnicích pro vyšší ročník.

3.6.3. Učebnice dějepisu

ČECHURA, J., DUDÁK, V., RYANTOVÁ, M., NEŠKUDLA, B., (2001): Dějepis pro 7. ročník základní školy a 2. ročník víceletého gymnázia. Středověk a raný novověk. SPN, a.s., Praha. 136 s.

Obsah učebnice je přehledně členěn do tří kapitol a příslušných podkapitol. Žák získává přehled o vývoji českých zemí od doby Sába, Velkomoravské říše, Přemyslovců, Lucemburků, Jagellonců a také Habsburků z hlediska společenského, hospodářského a územního rozmachu za vlády jednotlivých dynastií. Učivo je zde předkládáno prostřednictvím přehledných map, učebního textu, obrázků, kontrolních otázek, shrnutí, tím žák získává přehled o již výše zmíněných aspektech. Po grafické stránce je učebnice poměrně kvalitně a přehledně zpracována. Po obsahové stránce žák získává potřebné základní informace, ale chybí zde podrobnější rozpracování o českém pohraničí. O samotném českém pohraničí se žáci dozvídají v kapitole Český stát dědičným královstvím, a to pouze v odstavci o Přemyslu Otakaru II., kdy na pozvání české šlechty německé obyvatelstvo přichází do pohraničí. Tato skutečnost je shrnuta ve dvou větách. Učebnice je hodnocena jako méně kvalitní, z důvodu je zde patrné, že se jedná o rozšiřující učivo.

KUKLÍK, J., KOCIÁN, J., (2006): Dějepis pro 9. ročník základní školy a 4. ročník osmiletého gymnázia. Nejnovější dějiny. SPN, a.s., Praha. 144 s.

Učebnice je strukturována obdobnou formou jako výše uvedená. Obsah je rozčleněn do čtyř kapitol a podkapitol a podává žákovi ucelený historický přehled od počátku první světové války až po rok 1989, z hlediska územního vývoje, společenského a hospodářského postavení. Nové informace jsou žákům předkládány čtivou formou za pomoci obrázků, přehledných map, otázek, shrnutí. O českém pohraničí, vysídlení německého obyvatelstva po druhé světové válce, důsledky a atd. a objasnění „výrazu“ Sudety se zde žáci poměrně podrobně dozvědí, což je doplněno i

mapou. Dle mého názoru je po grafické i obsahové stránce dané téma kvalitně zpracované.

Obě výše uvedené od *Státního pedagogického nakladatelství, akciová společnost* patří do tradiční čtyřdílné série učebnic dějepisu prvního vydání zpracované a uspořádané podle osnov vzdělávacího programu Základní škola a schváleny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Učebnice jsou určeny pro druhý stupeň základních škol a nižších ročníků víceletých gymnázií. *ČECHURA, J., DUDÁK, V., RYANTOVÁ, M., NEŠKUDLA, B., (2001)* učebnice je určena pro nižší ročníky, tudíž je patrné, že propracování není tak podrobné a rozsáhlé. Osvojené vědomosti žáci uplatní později a rozšíří si své znalosti v učebnici *KUKLÍK, J., KOCIÁN, J., (2006)*, která je pojata obdobnou formou, ale zpracována podrobněji, tudíž tato učebnice, z hlediska rozsahu a kvality zpracování je hodnocena velmi dobře.

KOLEKTIV, (2011): Dějepis 9: učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň. 166 s.

Tato učebnice dějepisu je opět nedílnou součástí čtyřdílné řady, které jsou určeny žákům 9. třídy základní školy a příslušnému nižšímu ročníku víceletých gymnázií. Jedná se o první vydání schválené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Učebnice je velmi přehledně členěna do kapitol zabývající se událostmi v Československu/České republice od počátku 20. století do počátku 21. století. Žák získává informace od období konce první světové války, meziválečné období, druhé světové války, příčinách způsobující studenou válku, soupeření východních a západních mocností, pádu komunistického režimu a nejnovější události. V jednotlivých etapách je kladen důraz na vývoj vědy, kultury, ale také a sportu. Na samém začátku učebnice se nachází obsah a vysvětlený značkový klíč. Stránky jsou členěné na učební text, postranní lištu s důležitými odkazy a zajímavostmi, dále nechybí úkoly a otázky k zamyšlení, mapy, obrázky a fotografie a shrnutí daného učiva. Učivo „Krajiny českého pohraničí“ je obsaženo v jednotlivých kapitolách. Žák se zde seznámí s vývojem českého pohraničí, dále také pojmem Sudety, což je objasněno na mapě, německou otázkou atd. Je důležité zmínit, že tato učebnice zmiňuje a přehledně pojmenovává jednotlivé oblasti Sudet již po vzniku Československa na rozdíl od SPN,

a.s., které až ve spojitosti s Mnichovskou dohodou. Z hlediska grafického pojetí působí velmi propracovaně, a tudíž pro žáky poutavě a zajímavě. Po obsahové stránce je poměrně kvalitní, protože to co není v učebním textu uvedeno, dále za pomoci otázek žáka vybízí zjistit si další informace.

JOŽÁK, J., (1993): Dějepis. Nová doba 3. díl. Druhá světová válka a československý odboj. Práce, s.r.o. Praha. 99 s.

Učebnice dějepisu je opět nedílnou součástí čtyřdílné řady, které jsou určeny žákům 9. ročníku druhého stupně základní školy a příslušnému nižšímu ročníku víceletých gymnázií. Jedná se o první vydání schválené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Je velmi podobně strukturována jako učebnice od nakladatelství SPN, a.s., tudíž i svým pojetím učiva. Společně s již zmíněným nakladatelstvím se řadí mezi tradiční série učebnic dějepisu na základních školách a víceletých gymnáziích. Je doporučena pro žáky 9. ročníku (celkem má čtyři díly). Podrobně jsou rozebírány události od počátku druhé světové války až po samotný konec. Problematika Sudet je zde nastíněna ve spojitosti s nuceným odsunem německého obyvatelstva z pohraničí, prostřednictvím učebního textu a doprovodných otázek, které jsou na konci. Dle mého názoru, je dané učivo méně podrobně zpracované, než které uvádí nakladatelství Fraus nebo SPN, a.s. Je zde řada obrázků, které se snaží přiblížit danou událost.

OLIVOVÁ, V., (1994): Dějepis nová doba 2. Československá republika letech 1918 – 1938. Scientia, spol. s.r.o., Praha. 85 s.

Učebnice je členěna do sedmi kapitol zabývajících se událostmi od konce první světové války až po události roku 1938. Je tvořena učebním textem, kdy důležité informace jsou napsány velkým písmem. Nechybí mapy a obrázky, u kterých je vždy příslušný komentář, otázky a shrnutí kapitoly ve žlutém rámečku. Učebnice je sice staršího vydání, ale je poměrně přehledná. Jako u nakladatelství *Práce, s.r.o.* se žáci o objasnění Sudet nedozvědí. O českém pohraničí se dozvědí ve spojitosti se vznikem Československa a Mnichovským diktátem. Území, které bylo „po Mnichovu“ zabrané bylo u obou nakladatelství znázorněno mapou a prostřednictvím textu vysvětleno.

3.7. Vyhodnocení učebnic

Tabulka: č. 1: Vyhodnocení kvality učebnic vzhledem k zastoupení učiva o „Krajině českého pohraničí“ ve vyučovacím předmětu zeměpis

Č.	Název publikace	Nakladatelství	Rok vydání	Hodnocení
1.	Zeměpis Česká republika 2. díl.	Nová škola	2010	A
2.	Zeměpis České republiky pro základní školy a nižší ročníky osmiletých gymnázií.	Prospektrum, spol. s.r.o.	1996	B
3.	Zeměpis 8, učebnice pro 8. základní školy a víceletá gymnázia.	Fraus	2006	B
4.	Česká republika. Zeměpis pro 8. a 9. ročník základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií	Fortuna	2001	B
5.	Česká republika. Zeměpis pro ZŠ	Scientia, spol. s.r.o.	2001	C

Zdroj: autorka, 2012

Legenda

Hodnocení kvality učebnic vzhledem k zastoupení učiva o „Krajině českého pohraničí“

A: velmi kvalitní publikace (učebnice je jasně a přehledně zpracovaná, jsou

zastoupeny prvky fyzicko-geografické a socio – geografické)

B: kvalitní publikace

C: méně kvalitní publikace

D: nekvalitní publikace

BABKOVÁ, L. (2011) hodnotí učebnice zeměpisu od nakladatelství *Nová škola* a *Fraus* nejlépe, tudíž jako velmi kvalitní, ale *NEDOROSTOVÁ, A. (2011)* hodnotí nejlépe *Prodos*. Z tabulky č. 1: vyplývá, že dle autorky jsou pro žáky nejvhodnější učebnice zeměpisu od nakladatelství *Nová škola*. Je moderně a zajímavě zpracovaná. Nenásilnou formou žáka vybízí k vyhledávání nových informací. *Prospektrum, spol. s.r.o.* společně s nakladatelstvím *Fraus* a *Fortuna* ohodnotila písmenem B. Nejhůře byla ohodnocena *Scientia, spol. s.r.o.*, která sice stále patří mezi tradiční učebnice zeměpisu,

ale z hlediska kvality a kvantity zpracování učiva o českém pohraničí považuje autorka za méně kvalitní.

Tabulka: č. 2: Vyhodnocení kvality učebnic vzhledem k zastoupení učiva o „Krajině českého pohraničí“ ve vyučovacím předmětu výchova k občanství

Č.	Název publikace	Nakladatelství	Rok vydání	Hodnocení
1.	Občanská výchova pro 7. ročník ZŠ	Olomouc	2004	A
2.	Občanská výchova pro 8. ročník ZŠ	Olomouc	2004	B
3.	Občanská výchova 8, Rodinná výchova 8, učebnice pro ZŠ a VG.	Fraus	2011	C

Zdroj: autorka, 2012

Legenda

Hodnocení kvality učebnic vzhledem k zastoupení učiva o „Krajině českého pohraničí“

A: velmi kvalitní publikace

B: kvalitní publikace

C: méně kvalitní

D: nekvalitní publikace

Z dostupných zdrojů byl rozbor učebnic výchovy k občanství zaměřen na se tři učebnice od nakladatelství Olomouc a SPN, a.s. Množství vybraných učebnic ovlivnilo zjištění, že dané téma se vyskytuje velmi málo. *Tabulka: č. 2:* uvádí, že nakladatelství Olomouc bylo hodnoceno lépe (za pomoci písmen A, B) než Fraus (C). U výše zmíněných učebnic autorka sledovala obsahovou a grafickou stránku zpracovávaného učiva. Pro autorku bylo překvapivé, že učebnice pro 7. ročník byla hodnocena lépe než pro vyšší ročníky. Je třeba uvést, že u obou nakladatelství nebylo dané učivo zmíněno v rámci samostatné kapitoly, ale prostřednictvím citátů, obrázků atd. J tedy patrné, že se jedná o rozšiřující učivo.

Tabulka: č. 3: Vyhodnocení kvality učebnic vzhledem k zastoupení učiva o „Krajně českého pohraničí“ ve vyučovacím předmětu dějepis

Č.	Název publikace	Nakladatelství	Rok vydání	Hodnocení
1.	Dějepis 9: učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia.	Fraus	2011	A
2.	Dějepis pro 9. ročník základní školy a 4. ročník osmiletého gymnázia. Nejnovější dějiny.	SPN, a.s.	2006	B
3.	Dějepis. Nová doba 3. díl. Druhá světová válka a československý odboj	Práce, s.r.o.	1993	B
4.	Dějepis nová doba 2. Československá republika v letech 1918 – 1938.	Scientia, spol.s.r.o.	1994	B
5.	Dějepis pro 7. ročník základní školy a 2. ročník víceletého gymnázia. Středověk a raný novověk	SPN, a.s.	2001	C

Zdroj: autorka, 2012

Legenda

Hodnocení kvality učebnic vzhledem k zastoupení učiva o českém pohraničí:

A: velmi kvalitní publikace

B: kvalitní publikace

C: méně kvalitní

D: nekvalitní publikace

Z tabulky č. 3: vyplývá, že autorka hodnotila učebnice jako velmi kvalitní (písmenem A) *Fraus*, *SPN, a.s. (2006)*, *Práce, s.r.o.* a *Scientia, spol. s.r.o.* považuje jako kvalitní publikaci ohodnocenou písmenem B. *SPN, a.s. (2001)* byla ohodnocena jako méně kvalitní publikace písmenem C.

Jak je již uvedeno výše autorka zvolila téma, které samo o sobě přesahuje rámec vyučovacého předmětu zeměpis a zasahuje do výchovy k občanství a dějepisu.

Rozbor učebnic byl tedy zaměřen na tři vyučovací předměty, které se přirozeně vyučují na druhém stupni ZŠ a nižších ročnících víceletých gymnázií. Samotné učivo zaměřené zabývající se „krajinu českého pohraničí, resp. českým pohraničím“ nenalezneme samostatně v žádné učebnici. Z učebnic se žáci mnoho informací nedozvědí. Záleží tedy jen na učiteli konkrétního vyučovacího předmětu, zda uzná za vhodné a zařadí téma do výuky. Z autorčina pohledu se jedná o nadstavbové učivo.

Tabulka č. 1: hodnotí zeměpis, tabulka č. 2: výchovu k občanství a tabulka č. 3: dějepis. V tabulce je za pomoci velkých tiskacích písmen (A, B, C, D) uvedeno hodnocení dané učebnice, které vyplývá z rozboru. Učebnice zastupují jednotlivá nakladatelství jako je *Alter, Fortuna, Fraus, Olomouc, Nová škola, Práce, s.r.o., PROSPEKTRUM, s.r.o., Scientia, spol. s.r.o., SPN, a.s.* Samotný rozbor a následné hodnocení vyplývá z autorčina osobního názoru, jak je dané téma v jednotlivých učebnicích zpracováno. Při hodnocení byl kladen důraz v jakém rozsahu je problematika žákům předkládána, dále na přehlednost, jasnost. Nejlépe jsou hodnoceny učebnice písmenem A, kdy učebnice nabízí poměrně široký pohled na danou problematiku. Naopak nejhorší hodnocení písmenem D autorka nakonec neuplatnila. To znamená, že po obsahové a grafické stránce není učebnice pro žáky přínosná a vhodná. Nejhorše ohodnoceny byly učebnice písmenem C, které autorka považuje za méně kvalitní. *Tabulka č.1:* uvádí, že ze zeměpisu se jednalo o *Scientia, spol. s.r.o.*, *tabulka č. 2:* o *Fraus* a *tabulka č.3:* o *SPN, a.s.*

BABKOVÁ, L. (2011) hodnotí učebnice zeměpisu od nakladatelství *Nová škola a Fraus* nejlépe, ale *NEDOROSTOVÁ, A. (2011)* hodnotí nejlépe *Prodos*. Autorka hodnotí ze zeměpisu nejlépe učebnici od nakladatelství *Nová škola*, stejně jako *BABKOVÁ, L. (2011)*, z výchovy k občanství nejlépe *Olomouc (2004)* a z dějepisů *Fraus*.

4. METODIKA PRÁCE

Diplomová práce se skládá ze dvou částí, z teoretické a praktické. Každá z nich se odlišuje svou metodikou práce.

První teoretická část je založena na kvalitním rozboru literatury, to znamená odborné, populárně naučné a didaktické literatury, multimediálních dokumentů, SMART Board a učebnic zeměpisu, výchovy k občanství a dějepisu pro základní školy. Učebnice, které zastupují vybraná nakladatelství jsou hodnoceny a porovnávány z hlediska toho, jak se danému tématu věnují a jakou formou jsou žákům předkládány poznatky. K hodnocení byla použita stupnice velkých písmen A – D, které vypovídají o kvalitě učebnic. Výsledky hodnocení jsou přehledně zaznamenány ve třech tabulkách.

Druhá část tvoří interaktivní výuková příručka. Jak je již zmíněno výše příručka je vytvořena v programu SMART Notebook 10. Při tvorbě příručky autorce posloužily získané vědomosti a dovednosti týkající se práce s programem. Dále také materiály, jako například fotografie, publikace, mapy, suvenýry, zážitky a také osobní rozhovory, kterých nabyla při cestování po Šumavě o letních prázdninách v roce 2011. K samotné výukové příručce v programu SMART Notebook 10 náleží metodická příručka, která podrobně seznamuje nejen učitele, ale také žáky, jak pracovat s jednotlivými slidy. To znamená, čím se slide zabývá, jak postupovat a řešit konkrétní úlohy atd. V závěru interaktivní příručky je pro žáky navrhnutá exkurze „po krásách Šumavy“, kterou již v loňském roce realizovala. Výše uvedené doplňují pracovní listy, které budou žáci plnit v rámci exkurze. Autorka kladla důraz, aby vytvořený materiál byl pro žáky nejen zajímavý, ale především hodnotný a obohacující po obsahové stránce a tedy přínosný pro jejich další rozvoj.

Pro realizaci diplomové práce byly přínosné metodické konzultace s paní *Mgr. Danou Tůmovou*, odborné rady pana *Ing. Zdeňka Tůmy*. Nedílnou součástí mé diplomové práce byla výpočetní technika, s kterou mě podrobně seznamoval pan *Tomáš Andrlé*. Díky vyučování vlastivědy na prvním stupni základní školy v Ledči nad Sázavou získala praktické zkušenosti s daným učivem. Uvědomila si, že žáci páté třídy se o problematice Sudet učí mnohem podrobněji než na druhém stupni. V neposlední řadě uvádí osobní rozhovory s panem *Herbertem Hillebrandem*, který se podělil o nezapomenutelné zážitky a zkušenosti spojené se sudetoněmeckou otázkou.

5. PROBLEMATIKA KULTURNÍ KRAJINY, RESP. SUDETY A JEJÍ STAV

5.1. Vymezení a rozčlenění českého pohraničí

Vymezit české pohraničí je velmi problematické a náročné. Mně dostupné literatuře toto území nebylo přesně geograficky určeno. Pohraničí českých zemí vymezovala německá menšina, která jej po několik století obývala, a tudíž velmi ovlivnila. Po násilném odsunu sudetských Němců po druhé světové válce bylo rozhodnuto, že označení musí být nahrazeno výrazem pohraničí.

Dle (*JEŘÁBEK, M., DOKOUPIL, J., HAVLÍČEK, T. a KOL., 2004*) uvádějí, že pohraničí lze chápat, „jako území podél státních hranic“.

Území českého pohraničí lze tedy přirozeně vymezit z hlediska státních hranic na česko-rakouské, česko-německé, česko-polské a také česko-slovenské pohraničí.

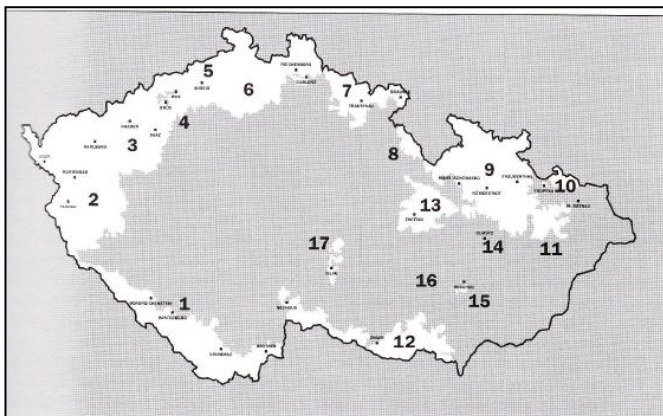
České pohraničí vymezuje (*KASTNER, Q., 2000*) na „vnitřní a vnější“. Vnější pohraničí můžeme chápat jako tu část, která byla od ne paměti velmi ovlivňována německým obyvatelstvem což se výrazně projevilo ve způsobu života. Bezpochyby to bylo patrné například ve městech a jednotlivých obydlí v těchto oblastech byla daleko honosněji vyzdobená. Ve vnějším pohraničí se nacházejí „poměrně velká“ města, a to například Cheb, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Jablonec nad Nisou a v neposlední řadě také Liberec. V těchto městech byla velmi zastoupena německá menšina. Rozmístění obyvatel bylo značně nerovnoměrné, největší zastoupení německého obyvatelstva bylo především v horských oblastech českých zemí, a to především na severozápadě. Od vnitrozemí se města lišila nejen výzdobou, ale také vysokou úrovní technické infrastruktury (pouliční osvětlení, parkoviště, nástupiště atd.) a městské dopravy. Na realizaci se často podíleli sudetští Němci. Vnitřní pohraničí je vymezováno jako úzký pás českého vnitrozemí přimykající se k pohraničí Čech, Moravy a Slezska, kde byla výrazná německá menšina. Jednalo se například o města Litomyšl, Polička, Plzeň, Náchodská a mnoho dalších. Po událostech z roku 1938 bylo vnitřní pohraničí začleněno do vnějšího. Dle (*KASTNER, Q., 2000*).

5.2. České pohraničí z hlediska politicko – geografického, kulturně historického a sociálně – geografického aspektu

V publikaci od (*STANĚK, T., 1992*) podrobně seznamuje s okolnostmi týkající se českého pohraničí. Je třeba si uvědomit, že rozpadem Rakousko-uherské monarchie a následným vytvořením Československa v roce 1918, byly přítomny na území státu národnosti, které měly menšinové postavení, což později vedlo ke konfliktům a ostrým střetům. Mezi takové národnosti lze přirozeně zařadit Němce, Maďary, ale také Poláky, kteří obývali „naše“ pohraniční území a vždy se snažily prosadit svou vlastní politiku, což představovalo nárokování si části území na úkor Československa. Již tedy se vznikem Československa začíná být pohraničí českých zemí velmi problematické. Německá menšina si nárokuje pohraniční území, kde vytváří čtyři provincie. Již v této době se pro toto území používá označení Sudety. Na základě smluv z Versailles, konání Edvarda Beneše a zásahů armády k odtržení nedošlo. Tyto události si vyžádaly nepokoje a krveprolití. Na základě výše uvedených událostí a skutečnosti, že se jednalo o největší národnosti menšinu byly Němcům poskytnuty výsady. To jim umožňovalo zapojit se do veřejného, kulturního a hospodářského dění a mít tedy určitá práva. Tato pozice „menšinového hráče“ pro ně byla postupem času stále více nepřijatelná. Na prosazování národnostních tendencí německého obyvatelstva měla později výrazný vliv Sudetoněmecká strana (DSAP) a dále Německá národně socialistická stranou dělnická (DNSAP). Dle (*STANĚK, T., 1992*).

Z hlediska rozložení německého obyvatelstva uvádí (*STANĚK, T., 1992, s. 9*), že po první světové válce „žilo v Československu 3 123 566 Němců (což představovalo 23,3 % obyvatelstva), v Čechách žilo 2 173 239 (33 % obyvatel), na Moravě 547 604 (20,9 %), ve Slezsku žilo 252 365 (40,5 %), na Slovensku 139 000 (4,7 %) a Podkarpatské Rusi 10 460 (1,7 %)“. Jednalo o německé obyvatelstvo, které mělo československé občanství. Rozložení německého obyvatelstva bylo velmi nerovnoměrné, ale nejvíce jich žilo v pohraničí ve výše zmíněných českých zemích, což podle (*STANĚK, T., 1992, s. 9*) představovalo „asi 2,9 milionu a pokrývalo zhruba plochu 27 000 km²“. Kromě pohraniční žili v „tzv. jazykových ostrovech“ v Jihlavě, Brně, Olomouci atd. Výše zmíněné území, které bylo do roku 1945 převážně obývané německou menšinou přehledně členění a charakterizuje (*ANTIKOMPLEX A KOL.,*

2006) v obrázku č. 1: Členění a názvy území, která obývali Němci do roku 1945^{II}.

Obr. č. 1: Členění a názvy území, která obývali Němci do roku 1945

Dle (*ANTIKOMPLEX A KOL., 2006*) členěno do sedmnácti oblastí, které zahrnuje čtyři jazykové ostrovy nacházející se ve vnitrozemí. Území sahá od jižní Moravy, přes Šumavu, Krušné hory až po Jeseníky.

Setkáváme se s názory (*STANĚK, T., 1992*), že expanzivní tendence nacistického Německa ve 30. letech měly negativní dopad na Československo. V roce 1938 Heinleinova sudetoněmecká strana ovládala celé pohraničí českých zemí. Tyto skutečnosti se v pohraničí projevovaly neustálým napětím a převraty a v neposlední řadě také zvyšováním požadavků vůči Československu. V dubnu 1938 vyvrcholily události v karlovarské požadavky, které byly pro Československo naprosto nepřijatelné. Z těchto požadavků mimo jiné plynulo zabránění pohraničního území. (*STANĚK, T., 1992*).

Záříjové dny přinesly mnohá jednání, která vyústila v Mnichovskou dohodu čtyř evropských mocností. Ve dnech 29. až 30. září bylo rozhodnuto o osudech v pohraničí, resp. v Československu. Vrcholní představitelé těchto zemí, které reprezentoval anglický ministerský předseda Neville Chamberlain, francouzský ministerský předseda

^{II} ANTIKOMPLEX A KOL. (2006): *Zmizelé Sudety*. Český les, Domažlice. s. 25. 1. Šumava, 2. Chebsko, 3. Krušnohoří a Žatecko, 4. České středohoří, 5. Údolí Labe, 6. Ploučnicko – nízká nížina, 7. Krkonoše, 8. Orlické hory, 9. Jeseníky, 10. Hlučínsko, 11. Kravařsko, 12. Jižní Morava, 13. Hřebečsko, 14. Olomoucký jazykový ostrov, 15. Vyškovský jazykový ostrov, 16. Brněnský jazykový ostrov, 17. Jihlavský jazykový ostrov.

Édouard Daladier, německý nacistický vůdce Adolf Hitler a fašistický italský vůdce Benito Mussolini rozhodli o odstoupení pohraničního území (Sudety) českých zemí ve prospěch Německa. Po druhé světové válce se odstoupené pohraniční území stalo opět součástí českých zemí. (KASTNER, Q., 2000) charakterizuje změny, které proběhly v pohraničí v poválečném období takto „na tomto prostoru pak v letech 1945 - 1947 proběhla rozsáhlá etnická a sociální výměna obyvatelstva. Tento proces se v největší míře uskutečnil právě v západních a severních Čechách, kde se nacházely nejrozsáhlejší a nejsouvislejší oblasti s podílem německy mluvícího obyvatelstva“. Odsun sudetských Němců měl podle (MIKŠÍČEK, P., 2006, s. 24) vliv na „zánik asi 3000 obcí, samot a staveb“.

(MIKŠÍČEK, P., 2006) uvádí, že poválečné osidlování pohraničí mělo zabránit důsledkům, které souvisely s odsunu sudetských Němců.

Podle (MIKŠÍČEK, P., 2006, s. 47) uvádí, že samotné osidlování z hlediska zemědělského využití krajiny bylo „organizováno Ministerstvem zemědělství a Osidlovacím úřadem“. Pohraniční oblasti byly úrodné, zemědělsky velmi vyhledávané, protože se zde nacházelo velké množství polí, pastvin, lesů a také orné půdy. Jednalo se například o Žatecko, Českolipsko, Mikulovsko, Znojemsko a také Šumpersko. Podle (MIKŠÍČEK, P., 2006) došlo po roce 1948 ke snížení počtu obyvatel, na tuto skutečnost měla vliv kolektivizace zemědělství. Horské oblasti (např. Šumava, Jeseníky) nebyly pro osídlení příliš atraktivní. 50. léta znamenala nejen rozvoj zemědělství, ale také expanzi na severu Čech, Moravy a Slezska, což souviselo i s novým osídlením. Podle (MIKŠÍČEK, P., 2006) bylo pohraničí osidlováno nejen obyvateli žijící ve vnitrozemí, ale také cizinci, jako byli například Rumuni, Řekové, Volynští Češi a v neposlední řadě také lidmi, kteří se vrátili z emigrace či koncentračních táborů.

České pohraničí z hlediska geomorfologického členění náleží do provincií Česká vysočina a Západní Karpaty. Subprovincie České vysočiny, které jsou vymezeny pohraničními pohoří jsou Šumavská, Krušnohorská a Krkonošsko – Jesenická.

5.3. Pojem Sudety

Po přečtení tohoto slova si jistě někteří z nás vybaví krajinu hor lemující hranice

naše území. Mnohým lidem se ba naopak oživí bolestivé vzpomínky spojené s nuceným odstoupením této části země v důsledku Mnichovské dohody z roku 1938 a poválečným vystěhováním Němců na základě Postupimské konference ze srpna 1945. Tato skutečnost byla zapříčiněna praktikami nacistického Německa realizované prostřednictvím sudetoněmecké strany Konrada Henleina a dalších.

„Slovo Sudety pochází patrně z keltštiny a ve volném překladu znamená les divokých kanců či sviní. Poprvé ho začíná používat ve 2. století našeho letopočtu řecký geograf Claudius Ptolemaios, kterým označuje pohoří v jihozápadní části Čech“. (<http://www.edejiny.cz/sudety/> 3. 12. 2011) „V 19. století označovaly Sudety horské pásmo sahající od Krušných hor až po Jeseníky“. (<http://www.nemeckyfotbal.cz/kniha/91.pdf>, 3. 12. 2011)

(MIKŠÍČEK, P., 2003) vymezuje území Sudet na „bohaté a chudé“. Bohaté Sudety se rozkládaly v severozápadní části pohraničí a tradičně byly označovány za průmyslové s vysokým podílem obyvatel. Pro tuto oblast byl typický sklářský a lesnický průmysl, ale i další. Mezi významná města patřily například „Karlovy Vary, Jáchymov, Ústí nad Labem, Cheb, Liberec, Trutnov, Jeseník, Krnov, Opava“. V uvedených městech nebyl soustředěn jen průmysl, ale také kultura a vzdělanost. V neposlední řadě se zde projevovala značná politická angažovanost. Dle (MIKŠÍČEK, P., 2003).

Podle (MIKŠÍČEK, P., 2003) se chudé Sudety se rozkládaly v jihozápadní a jihovýchodní části pohraničí. Je třeba si uvědomit, že rozhodující roli zde neměl průmysl, ale ba naopak zemědělství. Jednalo se o chudší a politicky méně angažovanou oblast než výše zmiňovaná severozápadní část Sudet. Zemědělsky velmi příhodnou byla jižní Morava a dále také jihočeské pánve. Významné postavení zde měli Rožmberkové, kteří se zasadili o celkový rozvoj a rozkvět. Krajina hor, „v čele“ se Šumavou byla poměrně drsná, hojně se zde rozvinulo sklářství. I v této části Sudet měla německá menšina opravdu výrazné zastoupení, jednalo se například o města Klatovy, Železná ruda, Vimperk, Český Krumlov, Znojmo a Břeclav. Dle (MIKŠÍČEK, P., 2003).

Těsně po vzniku Československa byly vytvořeny v pohraničí čtyři provincie, které si německá strana nárokovala. Jednalo se o Sudetenland se střediskem v Opavě, Böhmerwaldgau (se střediskem v Liberci), Deutschböhmen (střediska Vimperk

a Český Krumlov) a poslední nacházející se na Moravě Deutschsüdmähren (středisko ve Znojmě). Jak je již zmíněno výše, vytyčené území připojeno nebylo, ale tato situace se neobešla bez zásahu armády a krveprolití. Vzájemné vztahy mezi Čechy a Němci nebyly nikdy jednoduché. Němci obývali pohraničí po několik staletí, a tak si přirozeně vytvářeli podmínky a zázemí. Silné zastoupení této menšiny způsobovalo, že některá města byla prakticky německá, což je bezpochyby odlišovalo o vnitrozemí českých zemí. Dle (<http://www.edejiny.cz/sudety/>, 3. 1. 2012).

Jak je již uvedeno výše s Mnichovskou dohodou je spojeno další nárokování pohraničí, a to ztráta 1/3 území, které muselo být odstoupeno ve prospěch Německa, s tím souviselo „poněmčování a přesídlení“ obyvatel. Odstoupení území se uskutečnilo během prvních deseti říjnových dní, a to ve čtyřech etapách v následujícím pořadí nejprve oblast Šumavy a jižní Moravy, dále severních Čech, západních Čech a severní Moravy a Slezska. Následně bylo toto území rozčleněno na říšské župy, které připadly k Německu. Na severu Čech se jednalo o župu Sudety nebo-li Sudetengau se střediskem v Liberec (německy Reichenberg). Liberec bylo v té době považován „za hlavní město Sudet“. Tato župa zahrnovala města Opavu, Cheb a Ústí nad Labem. Dále byla vytvořena župa Bavorská, Hornodunajská a Dolnodunajská. Je třeba si uvědomit, že územní vymezení téměř souhlasilo s provinciemi z roku 1918. Kromě nuceného odstoupení pohraničí českých zemí Německu, se dále jednalo o ztráty území ve prospěch Maďarska o jižní a jihovýchodní Slovensko a jihozápadní část Podkarpatské Rusy a také Polsku. (<http://www.edejiny.cz/sudety/>, 29. 2. 2012)

S rokem 1945 a tedy koncem druhé světové války bylo ztracené území znovu připojeno. Vypořádání s německým obyvatelstvem bylo rozhodnuto v srpnu 1945 na Postupimské konferenci. Čemuž předcházelo násilné vysídlení německého obyvatelstva (*STANĚK, T., 1992*) od dubna a května, které nebylo organizováno ani vyhlášeno vládou, byť s tím sympatizovala a vybízela k tomu. Je třeba uvést, že toto vše se neobešlo bez krveprolití a ztrátě na životech. V současnosti je na knižním i filmovém trhu spousta publikací a dokumentů, které se velmi podrobně zabývají touto otázkou a podávají barvitě svědectví o událostech, které se uskutečnily například na severu Čech v Ústí nad Labem, ale v mnohých dalších koutech naší země. S odsunem souviselo zabavení (konfiskace) majetku. (*MIKŠÍČEK, P., 2006, s. 47*) uvádí, že podle „prohlášení ministra zahraničních věcí ze dne 2. 10. 1947 bylo z Československa

odsunuto 2 256 000 Němců. Ze Slovenska bylo odsunuto kolem 156 000 Němců. Od května 1945 do května 1947 došlo k úbytku obyvatelstva o 32,9 %“. Samotný odsun z pohraničí proběhl v několika etapách v letech 1945 – 1947 a předznamenával obrovské důsledky, a to hospodářské, společenské, kulturní, demografické atd. Tato událost způsobila nejen materiální, ale také lidské ztráty a v neposlední řadě narušení vztahů s Německem a Rakouskem. 90. léta 20. století přinesla uzavření přátelských smluv mezi těmito zeměmi.

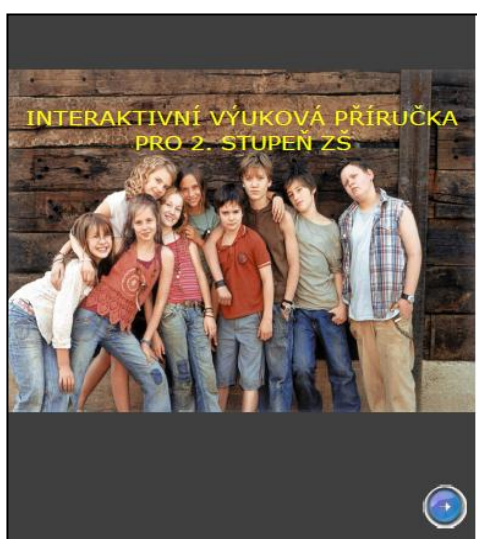
Krajina tohoto území je stále velmi jedinečná a na první pohled odlišující se stavbami a také způsobem života. (BLAŽEK, B., 2006, s. 29) uvádí, že se v německém pohraničí projevuje tzv. „rurálně – urbánní kontinuum, což znamená, že dochází k propojení malých měst a velkých vesnic, venkovské a městské zástavby“. Krajinu Sudet dnes charakterizuje (LENK, C., 2006, s. 33) „jako ztrátu rozkvétajících vesnic a lidmi vytvořenou kulturní krajinou, polí, pastvin“. Výše zmíněnou kulturní krajinu chápe (MIKŠÍČEK, P., 2006, s. 37) jako „prostředek, kdy se člověk adaptuje na prostředí.

Je třeba si uvědomit, že Sudety s odsunem Němců nepřestaly existovat, do 70. let 20. století totiž označovaly subprovincii v severovýchodní části České vysočiny, která se dnes nazývá Krkonošsko – jesenická subprovincie.

6. METODICKÁ PŘÍRUČKA PRO UČITELE

Metodická příručka seznamuje učitele a žáky, jak pracovat s interaktivní výukovou příručkou. To znamená, jak postupovat při řešení v rámci dílčích slidů.

Interaktivní výuková příručka je vytvořena v programu SMART Notebook 10. Je určena pro žáky druhého stupně a nižších ročníků víceletých gymnázií, jako rozšiřující učivo. Úvodní část tvoří tři slidy, které seznamují žáky se zaměřením příručky. Dále následuje objasnění symbolů, značek vyskytující se v příručce a přehled kapitol. Příručka je členěna do čtyř kapitol (částí), a to Vymezení českého pohraničí z několika hledisek, Sudety, Krajina českého pohraničí dnes a dřív a Návrh exkurze. Žák absolvuje příslušné kapitoly ve výše zmíněném pořadí.

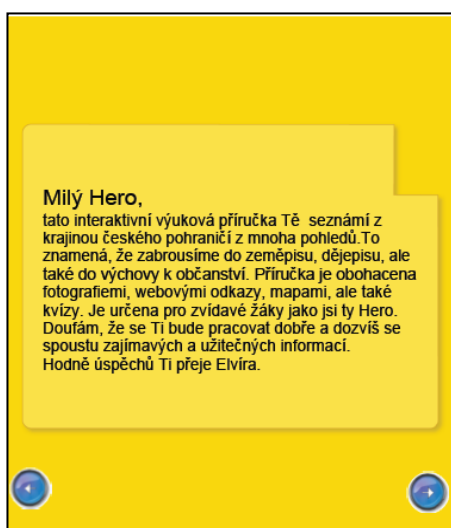

Úvodní obrázek, na kterém je vyobrazena skupina dětí na první pohled seznamuje, že výuková příručka je určena pro věkovou kategorii žáků druhého stupně ZŠ. Nadpis byl pro lepší přehlednost napsán žlutě písmem Arial. Stejně písmo je používáno v celé příručce. Pro lepší vyniknutí obrázku byl zvolen tmavý podklad. V pravém rohu je umístěna modrá šipka, která umožňuje postupování dále.

části jsou šipky pro posouvání.

Na slidu je obrázek krajiny českého pohraničí oblasti Náchodska. Tím je nastíněno téma výukové příručky. Pod obrázkem je umístěn pro zajímavost zvukový odkaz na verš z básně Máj, kterou recituje známý český herec. Žáci dotykem prstu rozklikají modrý odkaz na internetovou stránku (<http://www.youtube.com/watch?v=qhPXgyF7W-E>). Zvukový odkaz byl zvolen z důvodu uvědomění si krásy české krajiny. Obrázek krajiny je opět pro lepší přehlednost na tmavém podkladě. Ve spodní

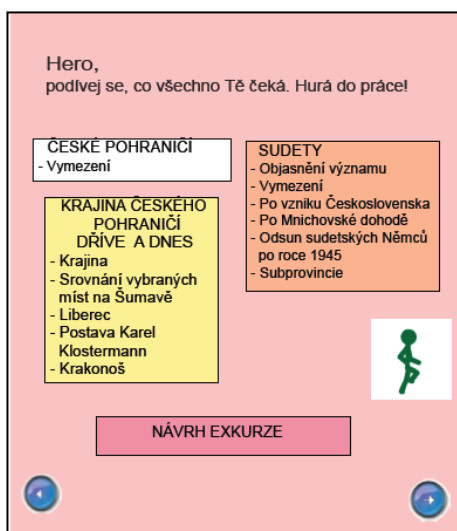
Úvodní motivace a seznámení. V příručce se objevují dvě virtuální postavy Hero a Elvíra. Hero zastupuje žáka a Elvíra průvodce příručkou.

Pod textem jsou umístěny šipky pro posouvání.

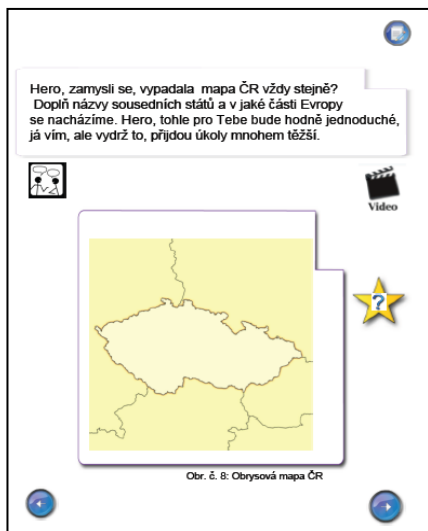
Celý slide podrobně seznamuje se značkami, které se vyskytují v příručce. To znamená, že žlutá hvězdička s vykřičníkem znamená zapamatuj, hvězdička s otazníkem úkoly a otázky, hvězdička s „fajfkou“ správné řešení, zelená „fajfka“ správnou odpověď, červený křížek špatnou odpověď, zelená šipka značí trasu, mluvící postava značí diskuzi, domeček v kroužku návrat na úvodní stranu, modrá šipka umožňuje pohyb na další či předchozí slide, práci s počítačem (resp. s internetem) značí

obrázek počítače, práce s mapou zeměkoule v dlaních, video symbolizuje „klapka“, vlastní doplnění tužka a na závěr je tu Elvíra.

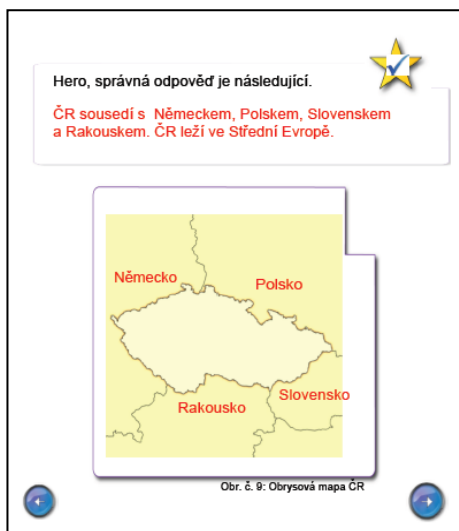
Výuková příručka je členěna do čtyř kapitol, které se od sebe odlišují barvou. Kapitola České pohraničí z hlediska je v bílém rámečku a tvoří ji (Vymezení), Sudety jsou v oranžovém rámečku a tvoří ji (Objasnění významu, vymezení, po vzniku Československa, po Mnichovské dohodě, odsun sudetských Němců po roce 1945, subprovincie), Krajina českého pohraničí dnes a dříve je žlutou barvou a dále se člení na (Krajina, srovnání vybraných míst na Šumavě, Liberec, postava Karel Klostermann, Krakonoš) a poslední kapitola Návrh exkurze je růžově. Žák absolvuje

příslušné kapitoly ve výše uvedeném pořadí. Po rozkliknutí jednotlivé kapitoly, respektive rámečku lze pokračovat dále.

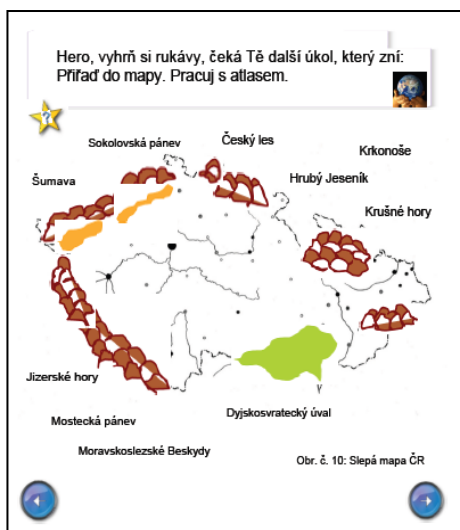

Žlutá hvězdička s otazníkem značí úkol, to znamená. V rámečku je zadán úkol, který zní, vypadala mapa ČR vždy stejně? Dále doplň názvy sousedních států a v jaké části Evropy leží. Tento úkol je zvolen pro zamyšlení a na „rozhýbaní mozkových závitů.“ Jako nápověda je zde značka video, po rozkliknutí se objeví krátký „filmový sestřih“ obrázků (Obrázky v příloze č. 9), objasňující danou otázku. Po rozkliknutí značky tužky, která je umístěna v pravém horním rohu se objeví rámeček, do kterého žák píše svou odpověď. Do obrysové mapy ČR následně wpisuje názvy sousedních států. Ikonka umístěná pod zadáním úkolu symbolizuje, že je zde prostor pro diskuzi.

Žlutá hvězdička s otazníkem značí úkol, to znamená. V rámečku je zadán úkol, který zní, vypadala mapa ČR vždy stejně? Dále doplň názvy sousedních států a v jaké části Evropy leží. Tento úkol je zvolen pro zamyšlení a na „rozhýbaní mozkových závitů.“ Jako nápověda je zde značka video, po rozkliknutí se objeví krátký „filmový sestřih“ obrázků (Obrázky v příloze č. 9), objasňující danou otázku. Po rozkliknutí značky tužky, která je umístěna v pravém horním rohu se objeví rámeček, do kterého žák píše svou odpověď. Do obrysové mapy ČR následně wpisuje názvy sousedních států. Ikonka umístěná pod zadáním úkolu symbolizuje, že je zde prostor pro diskuzi.

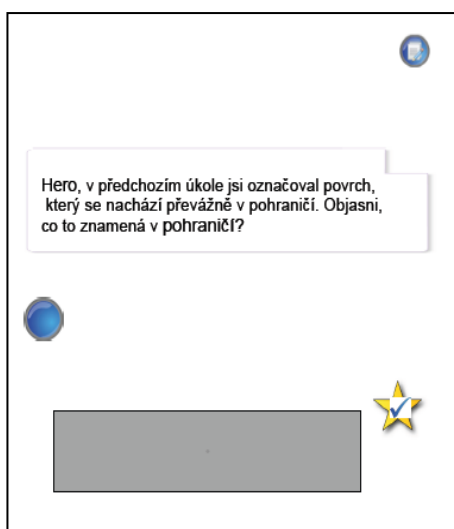
Správné řešení úkolu z předchozího slidu je vyznačeno v rámečku červeně. Pro kontrolu je vyplněná mapa se sousedními státy, opět červeným písmem.

Úkolem je, správně pojmenovat barevně vyznačený povrch, který se rozkládá v pohraničí ČR. Dotykem prstu se přiřazují názvy do vyznačených míst mapy. Jedná se o pohoří, pánve a úval. Pro lepší názornost je zde doporučena práce s atlasem.

Hnědou barvou jsou vyznačena pohoří (celkem 7, oranžovou pánve (celkem 2) a zelenou je úval na jižní Moravě. Správné řešení (pojmenování) je v mapě vyznačeno červeně. Po splnění úkolu následuje práce s mapou a doplnění chybějícího povrchu.

Hero, se pokusí svými objasnit slovo pohraničí. Po rozkliknutí tužky v pravém horním rohu se objeví místo na psaní. Pro lepší názornost je pod zadáním úkolu umístěn modrý odkaz na mapu. Po rozkliknutí šedé tabulky se objeví správné řešení, resp. vysvětlení.

 ero, Tvým dalším úkolem je odpovědět na otázky
 ... vyznačit je do mapy.

Jak se jmenuje řeka pramenící na Šumavě?
 Jak se jmenuje řeka pramenící v Krkonoších?.....
 Jak se jmenuje řeka protékající v podhůří Krušných hor?

 Lipno, Nové Mlýny a Slezská Harta jsou?.....

Obr. č. 13: Slepá mapa - Vodstvo ČR

Úkolem je, správně odpovědět na otázky a doplnit do volného místa za otázkou a následně vyznačit do slepé mapy. Doplnují se řeky a vodní nádrže. Po kliknutí na šipku se zobrazí slide se správnou odpovědí.

 Hero, správné odpovědi jsou vyznačené.

Jak se jmenuje řeka pramenící na Šumavě? ..**Vltava**...
 Jak se jmenuje řeka pramenící v Krkonoších?...**Labe**.....
 Jak se jmenuje řeka protékající v podhůří Krušných hor?
Ohře.....
 Lipno, Nové Mlýny a Slezská Harta jsou? ...**Vodní nádrže**...

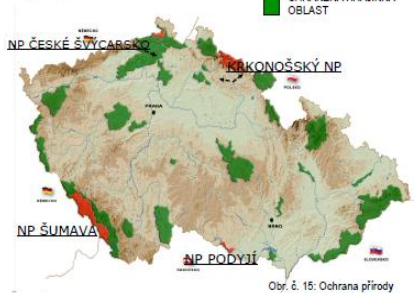

Obr. č. 14: Správné řešení - Vodstvo

Správné odpovědi jsou následující: Vltava (řeka pramenící na Šumavě), Labe (řeka pramenící v Krkonoších), Ohře (řeka protékající v podhůří Krušných hor) a poslední odpovědi jsou vodní nádrže (Lipno, Nové Mlýny, Slezská Harta). Správné odpovědi jsou vyznačeny a doplněny (v mapě a textu) červeně.

OCHRANA PŘÍRODY

 NÁRODNÍ PARK
 CHRÁNĚNÁ KRAJINNÁ OBLAST

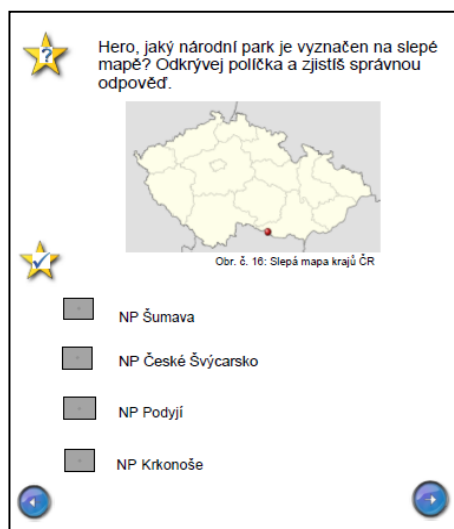

Obr. č. 15: Ochrana přírody

 Nalezni informace o NP a také obrázky krajiny.

Ochrana přírody ČR. Mapa zobrazuje národní parky a chráněné krajinné oblasti ČR. Za pomoci červeného označení území a psaného názvu žák velmi přehledně vidí národní parky, které se rozprostírají v českém pohraničí. Žlutá hvězdička s modrým vykřičníkem znamená důležité informace tedy „Zapamatuj“. Po rozkliknutí Krkonošského NP se objeví informace a fotografie. Pod mapou je vyznačen úkol a také značka znamenající, že za pomoci

internetového odkazu (http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=mapaCHKO&site=default_cz), který je umístěn pod úkolem, žák vyhledává informace a obrázky týkající NP.

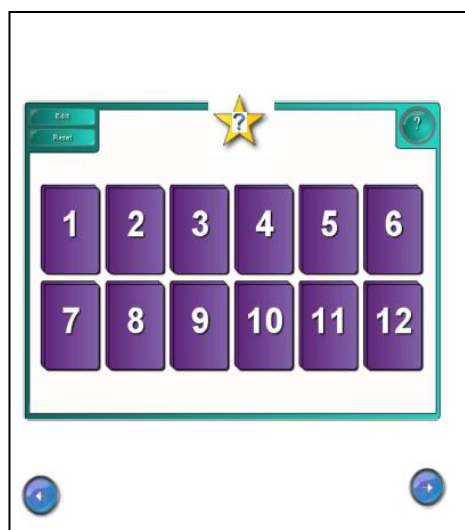

křížek) odpověď.

Úkolem je zjistit, jak se nazývá vyznačený NP. Jako nápověda poslouží kliknutí na obrázek, kde se objeví internetová stránka

(<http://www.vranovnaddyji.cz/narodni-park-podyji/np-podyji.html>) o příslušném

národním parku. Následně vybírá z možností, které jsou uvedeny pod obrázkem. Po kliknutí na čtvereček u daného NP se objeví červený křížek nebo zelená „fajfka“. Tudíž se ihned dozví správnou (zelená „fajfka“) či nesprávnou (červený

Rozklikávání „karet“ a hledání správných dvojic. Nabídku tvoří město a něco charakteristického. Stále se pohybujeme v pohraničí ČR.

Tento slide je posledním v rámci první kapitoly.

SUDETY

Hero, pozorně si přečti následující text a podtrhni slova Sudety.

Slovo "Sudety", tedy podobný slovní útvar začal poprvé používat ve 2. století našeho letopočtu řecký geograf Claudius Ptolemaios zobrazuje Čechy jako Bohemii a označil pohoří nacházející se v jihozápadní části Čech jako "Sudetaryli". Samotný název s největší pravděpodobností pochází keltštiny a v překladu vyjadřuje "pohoří divokých prasat či svin". Později (asi v 19. století) byly Sudety (něm. Sudetenland) používány k vymezení horského pásma od Krušných hor, Lužických hor, Jizerských hor, Krkonoš, Orlických hor a Jeseníků.

V první polovině 20. století označují pohraniční území českých zemí, které je obýváno německou menšinou.

První slide, respektive celá kapitola Sudety je znázorněna na oranžovém podkladě.

Text, který je v rámečku objasňuje význam slova Sudety. Úkolem žáka je, pozorně číst a podtrhnout slova Sudety a podobná. Pod rámečkem je vložen odkaz, po kliknutí na něj se objeví mapa zobrazující horské pásmo Sudet v 19. století. Hvězdičky s vykřičníky značí „zapamatuj“.

SUDETY

Hero, zde jsou všechna vyznačená slova.

Označení "**Sudety**", tedy podobný slovní útvar se začal poprvé objevovat ve 2. století našeho letopočtu, kdy řecký geograf Claudius Ptolemaios zobrazuje Čechy jako Bohemii a označil pohoří nacházející se v jihozápadní části Čech jako "**Sudetaryli**". Samotný název s největší pravděpodobností pochází keltštiny a v překladu vyjadřuje "pohoří divokých prasat či svin". Později (asi v 19. století) byly **Sudety** (něm. **Sudetenland**) používány k vymezení horského pásma od Krušných hor, Lužických hor, Jizerských hor, Krkonoš, Orlických hor a Jeseníků.

V první polovině 20. století **Sudety** označují pohraniční území českých zemí, které je obýváno německou menšinou.

Obr. č. 16: Horské pásmo v 19. století

Slide se správně podtrhnutými a červeně vyznačenými slovy, jako jsou Sudety, Sudetaryli, Sudetenland. Pod rámečkem je pro opakování opět vložen odkaz mapa Sudet. Pod rámečkem je obrázek zobrazující horské pásmo Sudet v 19. století.

Hero, kdo je to SUDETSKÝ NĚMEC? Pokus se objasnit význam slova.

Obr. č. 17: Sudetští Němci

Po objasnění významu Sudety následuje také objasnění sudetský Němec. Žlutá hvězdička s otazníkem tu značí otázku. V pravém horním rohu

je umístěna ikonka tužky, po kliknutí na ni se objeví volné místo na odpověď. Pod zadáním je obrázek, na kterém jsou sudetští Němci. Po kliknutí na obrázek, což značí žlutá hvězdička s „fajfkou“ se objeví slide s vysvětlením slova sudetský Němec.

SUDETSKÝ NĚMEC

Byl člověk,
 - který se narodil na území českých zemí (Čechy, Morava, Slezsko)
 - aslepoň jeden rodič či prarodič byl sudetský Němec
 - sřátkem
 - který pobýval delší dobu v obci, kde vyjadřoval náklonnost k sudetoněmeckým ideálům.
 Takto byla označována německá menšina žijící v pohraničí do roku 1945.

Slide s objasněním předchozí otázky. Hvězdičky s vykřičníkem tu značí, že informace v rámečku jsou důležité k zapamatování. Rámeček shrnuje, kdo to byl sudetský Němec.

SUDETY PO VZNIKU ČESKOSLOVENSKA (1918)

Po vzniku Československa (rok 1918) byly v pohraničí českých zemí (Čechy, Morava a Slezsko) vytvořeny 4 provincie
 Tyto provincie byly následně obsazeny československou armádou a ke konci roku 1918 zpět připojeny k Československu. Již v této době se označení Sudety používá pro pohraniční území českých zemí obývané německou menšinou.
 Provincie: Sudetenland (správní město Opava, něm. Troppau), Böhmerwaldgau (správní město Liberec, něm. Reichenberg), Deutschböhmen (správní města Vimperk, něm. Winterberg a Český Krumlov, něm. Krummau a Deutschsüdmähren se správním městem Znojmo, německy Znaim).

Sudety po vzniku Československa v roce 1918. Učební text v rámečku s vykřičníky znamená, že je k „zapamatování“. Vymezuje provincie Sudet a jejich středisková města v českém a německém jazyce.

SUDETY PO ROCE 1938

MNICHOVSKÁ DOHODA
(nebo-li Mnichovský diktát)

- ujednána 29. září 1938 v Mnichově a po půlnoci (30. září 1938) byla podepsána zástupci 4 zemí
 → Neville Chamberlain (VB), Édouard Daladier (F), Adolf Hitler (N) a Benito Mussolini (It.)
 → výsledkem byla ztráta 1/3 pohraničního území (Sudety) obývané Němci, které muselo Československo do 10. října odstoupit ve prospěch Německa.
 → další územní ztráty byly v říjnu 1938 ve prospěch Polska (Těšínsko), v listopadu připadlo jižní a východní Slovensko Maďarsku.
 - zástupci Československé strany byli přítomni, ale k jednání nebyli přizváni
 → Mnichovská dohoda byla důsledkem činnosti Sudetoněmecké strany Konráda Henleina a snah Adolfa Hitlera rozbit demokratické Československo
 → prezidentem Československa byl v té době Edvard Beneš

Slide podává informace o Mnichovské dohodě, co to bylo, kdo ji podepsal, jak souvisela se Sudety. Učební text v rámečku je určen k zapamatování. Pod rámečkem je vložen odkaz, po kliknutí se objeví obrázek, který přesně vystihuje důsledky Mnichovské dohody (období druhé republiky).

Hero, pozorně si prohlédni mapu.

Obr. č. 19: Období druhé republiky

Obrázek, na který je odkazován předchozí slide. Úkolem je, prohlédnout si mapu a společně diskutovat.

Hero, pokud jsi dával pozor, tak si už pamatuješ, kdo patřil mezi hlavní aktéry Mnichovské dohody (kdo ji podepsal). Z obrázku vedou šipky označené čísly. Tvým úkolem bude ke každé šipce přiřadit jméno a stát.

Obr. č. 20: Aktéři Mnichovské dohody

Francie	Benito Mussolini
Adolf Hitler	Velká Británie
Édouard Daladier	Itálie
Neville Chamberlain	Německo

Obr. č. 21: Podpisy Mnichovské dohody

Úkolem je, dotykem prstu správně umístit do mapy názvy jednotlivých říšských žup, které jsou umístěny pod mapou. Na předchozím slidu bylo za pomoci této mapy vysvětleno členění. Úkol je zde na procvičení.

"ČLENĚNÍ SUDET 1939-1945"

- ŘÍŠSKÁ ŽUPA SUDETY nebo-li SUDETSKÁ ŽUPA (něm. REICHSGAU SUDETENLAND nebo-li SUDETENGAU) vznikla 15.4.1939, měsíc po vytvoření Protektorátu Čechy a Morava. Jednalo se o pohraniční území Z, SZ, S, SV Čech, S Moravy, část Slezska. Lidé, kteří zde žili měli německé občanství. Město Liberec (něm. REICHENBERG) bylo správním střediskem župy Sudetengau, v letech 1938-1945 považováno za "hlavní město" SUDET.

- SV ŠUMAVY - k Bavorské župě
- JV ŠUMAVY, ČESKOKRUMLOVSKO, KAPLICKO - k říšské župě Homodunajské
- JV ČECH, J MORAVY - k říšské župě Dolnodunajské

Slide člení území Sudet v letech 1939 – 1945 do říšských žup. Pro názornou představu, jak dané území v tomto vypadalo se po kliknutí na horní část textu objeví mapa.

 Hero, doplň správné členění Sudet v letech 1939-1945

Obr. č. 23: Členění Sudet do říšských žup

Říšská župa Sudety (Sudetengau)
 Říšská župa Bavorská
 Říšská župa Hornodunajská
 Říšská župa Dolnodunajská

Úkolem je, dotykem prstu správně umístit do mapy názvy jednotlivých říšských žup, které jsou umístěny pod mapou. Na předchozím slidu bylo za pomoci této mapy vysvětleno členění. Úkol je zde na procvičení.

 Sudety v letech 1939-1945

Obr. č. 24: Správné řešení - členění Sudet do říšských žup

Říšská župa Sudety (Sudetengau)
 Říšská župa Bavorská
 Říšská župa Hornodunajská
 Říšská župa Dolnodunajská

Slide se správným řešením. Žlutou barvou je znázorněna Říšská župa Sudety (Sudetengau), růžovou Říšská župa Bavorská, fialovou Říšská župa Hornodunajská a modrou Říšská župa Dolnodunajská.

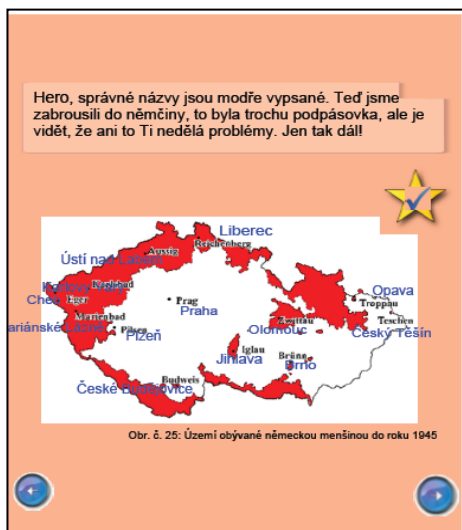

 Hero, k německy označeným městům přiřaď z nabídky jejich české názvy. Když budeš pozorně pracovat, tak vše odvodíš. Nejen se čeho obávat, Hero.

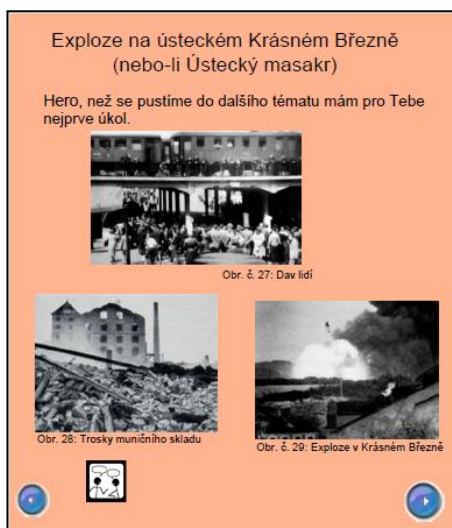
Obr. č. 26: Území obývané německou menšinou do roku 1945

Opava Olomouc
 Cheb České Budějovice
 Karlovy Vary
 Český Těšín Jihlava Plzeň Liberec
 Ústí nad Labem Mariánské Lázně Brno Praha

Úkolem je, k německy označeným městům přiřadit z nabídky české názvy. Dotykem prstu se přiřazují do obrázku názvy. Pracuje se s obrázkem, který zobrazuje území obývané německou menšinou.

Správné řešení je v obrázku vyznačeno modrou barvou. Ke každému městu je přiřazen český název. Reichenberg (Liberec), Aussig (Ústí nad Labem), Karlsbad (Karlovy Vary), Eger (Cheb), Marienbad (Mariánské Lázně), Pilsen (Plzeň), Budweis (České Budějovice), Iglau (Jihlava), Brünn (Brno), Zwittau (Olomouc), Teschien (Český Těšín), Troppau (Opava).

Slide, který svou tematikou již nastiňuje odsun sudetských Němců. Ještě předtím je pod nadpisem umístěn odkaz na další slide, který přináší úkoly týkající se města Ústí nad Labem. Po splnění se přejde na předchozí slide. Ten se zabývá masakrem v Ústí nad Labem v srpnu 1945, proto je vhodné nejprve si ujasnit, kde se město nachází a získat poznatky o městě. Text v oranžovém rámečku vystihuje a shrnuje „Ústecký masakr“. Pod rámečkem je odkaz na internetovou stránku,

(http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/odsun-nemcu_-nemci-a-cesi/pred-65-lety-v-usti-nadd-labem_-vybuch-municniho-skladiste-v-krasnem-brezne--a-masakr-nemeckeho-obyvательства-31_-cervence-1945.html), který osvětlí tuto událost. Následně je vhodná diskuze.

Hero, vyznač na mapě město Ústí nad Labem a připiš německý název.

Obr. č. 30: Mapa

Obr. č. 31: Ústí nad Labem

Hero, vyhledej stručně informace o městě Ústí n. L.

Slide s úkoly, na který se odkazuje ve svém úvodu předchozí slide. Do obrázku vlevo vyznačuje město Ústí nad Labem, po kliknutí na pravý obrázek se zobrazí správné řešení. Dalším úkolem je doplnit do prázdného listu informace o městě. Po kliknutí na ikonku se správnou odpovědí se zobrazí informace o městě.

Obr. č. 32: Majetek

Obr. č. 34: Sudetskí Němci v Ústí n. L. před odsunem

Obr. č. 33: Ústecký masakr (sudetskí Němci jsou postřeleni a házeni do řeky)

Takové to násilné události proběhly nejen v Ústí nad Labem, ale v mnohých dalších městech a vesnicích těsně po skončení 2. světové války. Lidé v Československu se tímto způsobem "vypořádávali" se sudetskými Němci, kteří byli následně odsunuti.

Odsun sudetských Němců v Ústí nad Labem po události ze srpna 1945. Obrázky vystihují danou událost. Jako shrnutí je zde pod obrázky text. Po prohlédnutí obrázků, přečtení textu následuje diskuze.

ODSUN SUDETSKÝCH NĚMČŮ

Odsun sudetských Němců probíhal v několika vlnách, a to letech 1945 - 1947. Od konce druhé světové války (od května) probíhal tzv. "divoký" (nezákonný) odsun, který nebyl organizovaný československou vládou. To znamená, že lidé se sami vypořádávali se sudetskými Němci. Na podnět prezidenta Edvarda Beneše bylo v srpnu 1945 Postupimskou konferencí rozhodnuto, že z Československa musí být odsunuto zhruba 3 miliony německých obyvatel. Sudetskí Němci byli odsunuti do Německa (nejčastěji do Bavorska a Saska) a Rakouska. Odsun s sebou přinášel zabavení (konfiskaci) jejich majetku.

Tyto poválečné události jsou stále velmi živé, kontroverzní a vyvolávají neustále velké emoce. V 90. letech 20. století byly podepsány smlouvy o přátelství s Německem a Rakouskem.

Hero, co to byly dekrety?

Učební text, který je v rámečku pro „zapamatování“, informuje o odsunu sudetských Němců, důsledcích atd. Pod rámečkem je otázka, co to byly dekrety. Po kliknutí na ikonku počítače se objeví internetová stránka (http://cs.wikipedia.org/wiki/Bene%C5%A1ovy_dekrety), kde je možné vyhledat informace a následně společně diskutovat.

Hero, jistě víš, že Sudety bylo pohraniční území obývané německou menšinou do konce druhé světové války. Sudety existovaly dále. Do roku 1970 označovaly subprovincii v severovýchodní části České vysočiny (Sudetská subprovincie). Dnes ji známe pod označením Krkonošsko - jesenická subprovincie.

Obr. č. 35: Geomorfolické členění ČR

Hero, geomorfolické členění ČR určitě také znáš. Zopakuj si jaké oblasti tvoří Krkonošsko - jesenickou subprovincii.

.....

Slide vymezuje Sudety z hlediska geomorfologického členění jako subprovincii, která se dnes nazývá Krkonošsko – jesenická (dřívě Sudetská). Na obrázku je fialovou barvou vymezena subprovincie. Pod obrázkem je úkol, jaké oblasti tvoří Krkonošsko – jesenickou subprovincii. Vyznačené volné místo pod otázkou je určené pro odpověď. Správná odpověď se objeví po odkrytí šedého rámečku.

Výborně Hero, už víš, že Krkonošská subprovincie se dříve nazývala Sudetská subprovincie. Dále se naučíme, jak se člení.

Obr. č. 36: Vymezení - Krkonošsko - jesenická subprovincie

Území sahá od Šluknovského výběžku až po Hrubý a Nízký Jeseník.

Krkonošsko - jesenická subprovincie (Sudetská)

- Krkonošská oblast (Západní Sudety)
- Orlická oblast (Střední Sudety)
- Jesenická oblast (Východní Sudety)
- Krkonošsko - jesenické podhůří (Sudetské podhůří)

Hero, stručně charakterizuj danou subprovincii.

Vědomosti z předchozího slidu je možné uplatnit při následném členění. Na obrázku je vyznačena Krkonošsko – Jesenická subprovincie (dříve Sudetská) a pod obrázkem členění do oblastí. Úkolem žáka je charakterizovat danou subprovincii. Ikonka počítače s internetovým odkazem (<http://www.gym-karvina.cz/gis/Krkonoska.htm>) je tu pro doplnění.

?

Dohoda byla podepsána 30.9.1938, jak se jmenovala?

A Washingtonská	C Berlínská
B Mnichovská	D Versaická

Slide s opakováním - Mnichovská dohoda (což je i správná odpověď). Po přečtení otázky se zaškrtně jedna správná odpověď. Správná odpověď zelenou „fajfkou“ a červeným křížkem nesprávná.

44 ?

Jaké evropské státy podepsaly Mnichovskou dohodu?

A Anglie, Francie, Itálie, Německo C Angli, Rusko, USA, Francie

B Československo, USA, Itálie D Francie, Anglie

Otázka týkající se Mnichovské dohody a navazující na tu předchozí. Po přečtení, opět následuje zaškrtnutí jedné správné odpovědi.

45 ?

Kdo byl prezidentem v roce 1938, kdy bylo odstoupeno pohraničí?

A Edvard Benes C T.G.Masaryk

B Lubvík Svoboda D Emil Hácha

Poslední otázka, která navazuje na předchozí dvě otázky. Zabývá, kdo byl prezidentem v době odstoupení pohraničí v roce 1938.

KRAJINA ČESKÉHO POHRANIČÍ DŘÍVE A DNES

Hero, pozorně si přečti následující text a ukazuj si v mapě. Zopakuj si, jak se jmenují šumavská jezera.

KRAJINA ČESKÉHO POHRANIČÍ se utvářela během dlouhého období. Tvoří ji pohoří, která se rozkládají při státních hranicích, dále sopečná pohoří (Doupovské hory a České středohoří), skalní města a také šumavská jezera ledovcového původu.

Hero, obrázek zobrazuje skalní město nacházející se v severovýchodní části ČR v CHKO Broumovsko. Je proslulé neobvyklými pískovcovými skalními útvary a horolezectvím. Hero, o jaké skalní město se jedná?

Obr. 2. 37: Skalní věž - Starosta a starostová

Třetí kapitola se žlutým podkladem se zabývá krajinou českého pohraničí dříve a dnes. Pod názvem kapitoly je úkol pozorně si přečíst označený text vykřičníkem a vyhledat v mapě, a pak si zopakovat šumavská jezera (celkem 5). Následně další úkol se týká obrázku, který je umístěn ve spodní části vlevo. Za pomoci příslušného textu a obrázku je úkolem doplnit do vyznačeného místa odpověď. Po kliknutí na obrázek se objeví správná odpověď.

Krajinu českého pohraničí velmi ovlivnily události, které se uskutečnily v první polovině 20. století. Značný podíl na tom měl odsun sudetských Němců po druhé světové válce (nejčastěji do Bavorska a Saska). V pohraničí českých zemí to představovalo úbytek téměř 3 milionů obyvatel (sudetských Němců), hospodářský pokles (došlo k zániku místních továren) a také postupem času k zániku obcí, vesnic (asi 3 000) a mnoho dalších, o kterých si Hero povíme později.

Hero, navštívil jsi české pohraničí? Pokud ano, jak na Tebe místní krajina působila? Víděl jsi nějaký film nebo fotografie?

Text v rámečku vystihuje, jaké události ovlivnilo krajinu českého pohraničí. Dále jsou zde uvedeny informace o odsunu sudetských Němců. Otázka pod rámečkem vybízí k diskuzi.

Hero, co je to krajina?
Nic nového to pro Tebe určitě není, pokus se objasnit.

Podle toho, jak člověk na krajinu působí, jak ji ovlivňuje rozlišujeme:

- Přírodní krajina – minimální zásahy člověka
- Kulturní krajina – ovlivněná člověkem

Hero, teď jistě dokážeš rozoznat typy krajiny. Doplni pod obrázek.

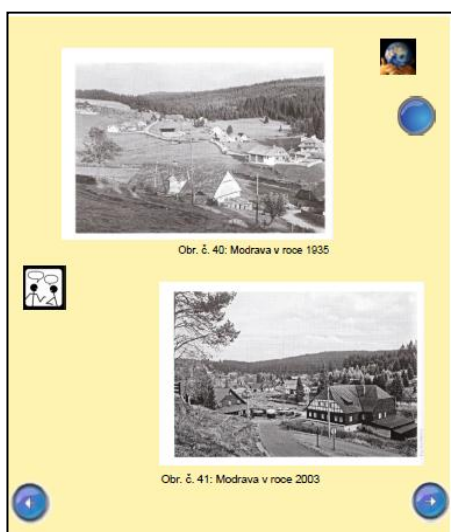
Obr. č. 38: Louky a pastviny

Obr. č. 39: Vínice

Tento slide přináší práci s internetem, diskuzi, doplňování atd. Úvodním úkolem je pokusit se objasnit, co je to krajina. Za pomocí ikonky počítače, lze popřípadě vyhledat jisté informace (<http://ucebnice.enviregion.cz/slovnicek/krajina>). Vykřičník značí důležité informace, tedy rozdělení krajiny na přírodní a kulturní. Po kliknutí na ikonku počítače

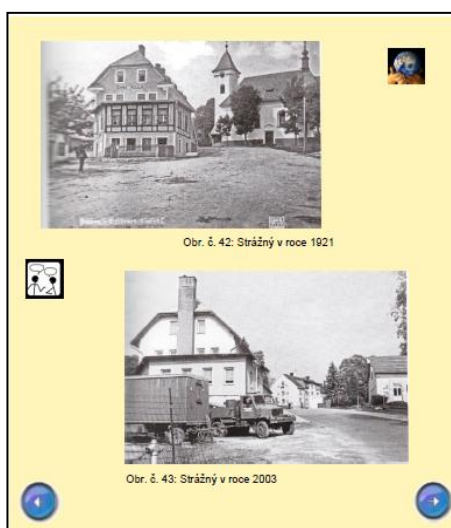
(http://ucebnice.enviregion.cz/9_-kulturni-krajina/typy-krajiny) objeví bližší a zajímavé

informace. Posledním úkolem je správně určit, o jaký typ krajiny se na obrázcích jedná a doplnit do vyznačeného místa. Po kliknutí na daný obrázek se objeví správná odpověď.

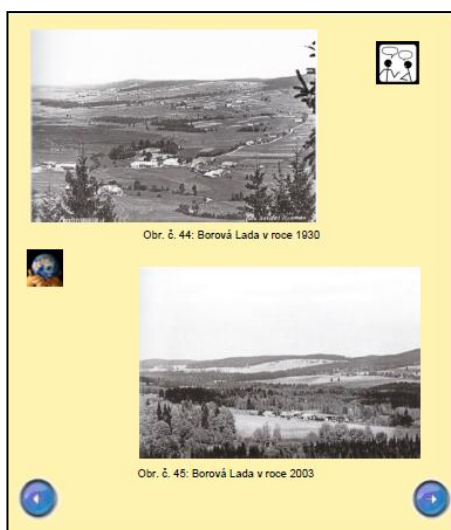

Následující slidy srovnávají vybraná místa na Šumavě dříve a v dnešní době. Vždy se jedná o totéž místo, ale v odlišném čase. Úkolem je pozorně si obrázky prohlédnout, vyhledat v mapě, zamyslet se nad jistými odlišnostmi a diskutovat. Pro zajímavost a pro doplnění jsou vhodné osobní zážitky.

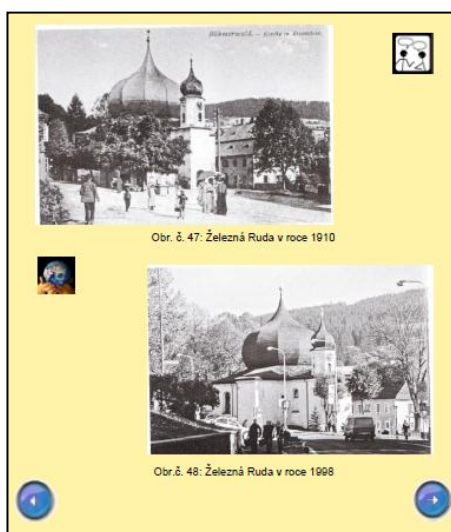
Na tomto slidu je srovnávána Modrava v roce 1935 a 2003.

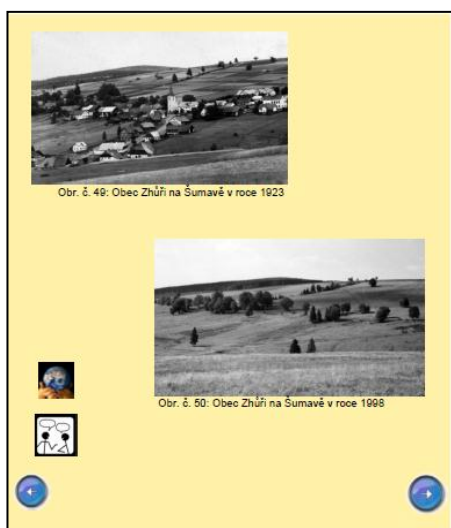
Srovnání, vyhledání na mapě a diskuze: Strážný v roce 1921 a 2003.

Srovnání, vyhledání na mapě a diskuze: Borová Lada v roce 1930 a 2003.

Srovnání, vyhledání na mapě a diskuze: Železná Ruda v roce 1910 a 1998.

Srovnání, vyhledání na mapě a diskuze: Obec Zhůří na Šumavě v roce 1923 a 1998.

KAREL KLOSTERMANN

Narodil se v bouřlivém revolučním roce 1848 se 13. února v horakouském městě Haag am Hausruck. Ve svých povídkách a románech opěvoval a poukazoval na krásu a drsnost Šumavy. Často také psal o životech Čechů a Němců v pohraničí, o jejich vzájemném soužití. Byl označován za "spisovatele Šumavy".

Obr. č. 51: Karel Klostermann

Hero, vyhledej nejznámější Klostermannova díla o Šumavě

.....

Text s vykřičníkem a obrázek seznamují se spisovatelem Karlem Klostermannem. Pod obrázkem je úkol vyhledat nejznámější díla a doplnit do vyznačeného místa. Po kliknutí na modrý odkaz, hned pod úkolem se zobrazí (http://www.rozhlas.cz/ctenarskydenik/autori/_zprava/klostermann-karel--933910). Za pomoci této internetové stránky je možné vyhledat odpověď. Po kliknutí na šedý rámeček se objeví odpověď.

Obr. č. 52: Klostermannova chata kolem roku 1947

Obr. č. 53: Klostermannova chata v roce 2006

Hero, pozorně si prohlédni obrázky. Diskutujte.

Srovnání a diskuze: Klostermannova chata v roce kolem roku 1947 a 2006. Pro zajímavost je zde umístěn odkaz na internetovou stránku (<http://www.klostermannovachata.cz/>).

Obr. č. 54: Modrava - Klostermannova chata

Obr. č. 55: Mapa - Modrava Zdroj: www.mapy.cz

Klostermannova chata a lokalizace.

Hero, po odkrytí políček se objeví město.

Po odkrytí políček se objeví město. Správná odpověď bude na dalších slidech.

Obr. č. 56. Spořitelna v Liberci, rok 1917

Obr. č. 57. Magistrát města Liberec, rok 2008

Hero, důkladně si prohlédni jednotlivé obrázky. Jaký je mezi nimi rozdíl?

Úkolem je pokusit se o srovnání těchto dvou obrázků (Liberec). Možné vysvětlení se objeví po kliknutí na horní obrázek.

Hero, k jednotlivým obrázkům přiřad nabídky název.

1. ZOO Liberec
2. Radnice na nám.
3. Aquapark Babylon
4. Reichenberger Automobil Fabrik (RAF) vysíláč
5. Hora Jéštěc a televizní vysíláč
6. Liberec na mapě

Úkolem tohoto slidu je přiřadit k jednotlivým obrázkům z nabídky jejich název. Jedná se o známé a výstižné obrázky týkající se Liberce.

Správné názvy jsou následující, Hero:

2. Radnice na nám.

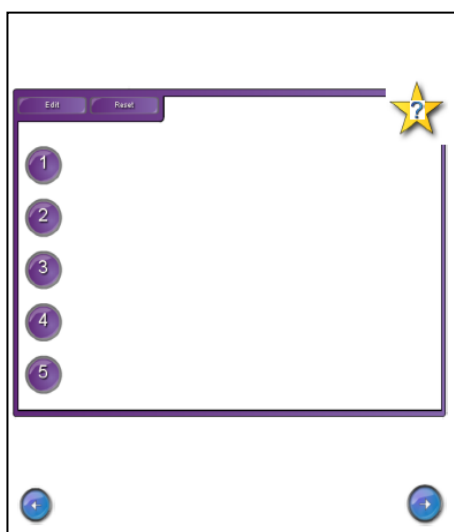
6. Liberec na mapě

4. Reichenberger Automobil Fabrik

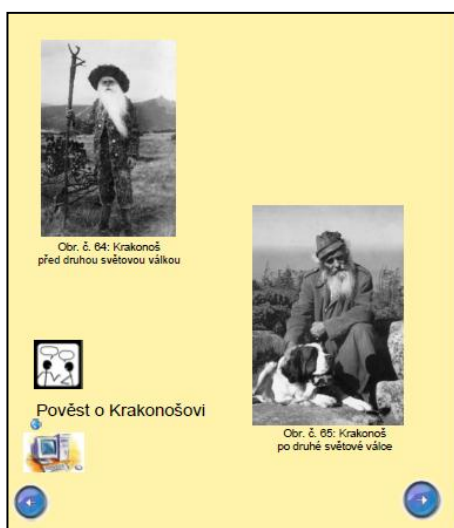
1. ZOO Liberec

5. Hora Jéštěc a televizní vysíláč

Slide se správně přiřazenými obrázky.

Rozklikáváním jednotlivých čísel, se objeví informace o městě Liberec (poloha, řeka, dříve velmi významný textilní průmysl, dříve hlavní město Sudet).

Poslední slide této kapitoly zakončí obrázky, společné povídání a pověst o Krakonošovi.

Po kliknutí na ikonku počítače se objeví odkaz na internetovou stránku

(<http://cs.wikipedia.org/wiki/Krakono%C5%A1>) s příslušnou pověstí.

Po absolvování výukového materiálu (příručky) následuje exkurze po Šumavě. Po kliknutí na ikonku video se objeví vlastní „filmový sestřih“ (vlastní fotografie). (Slide s návrhem exkurze po Šumavě seznamuje s náplní, to znamená prací s mapou a v terénu, zhlédnutí filmů k tématu, osvěžení německých slovíček.

UKÁZKA 1. DNE

Obr. č. 66: Pohled na Železnou Rudou

Obr. č. 67: Barokní kostel Panny Marie Pomocné v Železně Rudě

 Hero, jaký je rozdíl mezi Železnou Rudou a Železnou rudou?

Slide nabízí ukázkou z prvního dne, a to pohled na Železnou Rudu a barokní kostel.

Pod obrázek číslo 66 je pro zajímavost umístěn internetový odkaz

(http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDelezn%C3%A1_Ruda).

HARMONOGRAM 1. DNE

↑ Bayerische Eisenstein - Alzbětín - Železná Ruda

VENKU:

- pěší chůze
- prohlídka (informace), historie a geografie
- tradice sklářství, hutě - návštěva sklářského muzeu
- barokní kostel Panny Marie Pomocné
- vyhledávání a orientace v turistické mapě (skupinová práce, hraniční přechody)
- porovnávání místní krajiny, architektury s místy svého bydliště

CHATA:

- debata nad stráveným odpolednem
- připravené referáty (Přírodní poměry Šumavy, Šumava jako turistický cíl, Železná Ruda)

První den přináší trasu z Bayerische Eisenstein do Železně Rudy. V Železně Rudě proběhne prohlídka, návštěva muzea, vyhledávání v mapě atd. Následně pak je připraven program do chaty (diskuze, Šumava, Železná Ruda).

1. DEN

↑ Bayerische Eisenstein - Alzbětín - Železná Ruda
Délka trasy: cca 4 km, pěší chůze

Obr. č. 68: Trasa 1. dne Zdroj: www.mapy.cz

Jasně červeně vyznačená trasa z Bayerische Eisenstein do Železně Rudy (první den). Pěší chůze.

UKÁZKA 2. DNE

Obr. č. 68: Čertovo jezero
Obr. č. 70: Pohled na Čertovo jezero

Jezero se nachází nedaleko Železné Rudy.
Druhé největší jezero Šumavy.
Rozloha činí 10,34 ha.

"Podle legendy dal jméno jezeru ďábel, který se utopil s kamenem na ocase uvázaným od dívky, kterou chtěl stáhnout do pekla. Při tom vyryl dolinu, ve kterém je jezero. Dodnes se prý z jezera vynořují podivné postavy a skřeti".

Ukázka za pomoci obrázků, základních informací, legendy a „d'áblíka“ seznamuje s Čertovým jezerem.

Obr. č. 72: Černé jezero
Obr. č. 74: Jezero
Obr. č. 73: Pohled na Černé jezero a Šumavské podhůří

Největší šumavské jezero
o rozloze 18,5 ha.
Vzniklo působením ledovce.

Další ukázka druhého dne, a to Černé jezero. Pod obrázky jsou základní informace. Obrázek sněhuláka „přibližuje“ vznik jezera.

HARMONOGRAM 2. DNE

 Bayerische Eisenstein - Špičák - Pancíř - šumavská jezera - Šumavský národní park

TERÉN:
- lanovka - Špičák - Pancíř
- Černé a Čertovo jezero
- Jezero Laka
- Šumavský národní park

CHATA:
- Šumavský národní park (referát, vlastní fotografie)
- Karel Klostermann - spisovatel Šumavy

Harmonogram druhého dne s náplní v terénu a následně v chatě. Začíná se z Bayerische Eisenstein, lanovka na Špičák – Pancíř, šumavská jezera a národní park Šumava.

V chatě je rozebíráno téma NP Šumava, pro doplnění informací odkaz na internetovou stránku (<http://www.npsumava.cz/>), dále pak spisovatel Karel Klostermann.

HARMONOGRAM 3. DNE

 Bayerische Eisenstein - Prášily- Modrava - Horská Kvilda, Kvilda, Klostermannova chata, pramen Vltavy, Zadov

Kombinace autobusové přepravy a pěší chůze

CHATA:
 - povídání o Sudetech v pohraničních oblastech Šumavy
 - prohlížení fotografií
 - promítání filmů (Habermannův Mlýn atd.)

Slide seznamuje s náplní třetího dne. Plánovaná trasa povede z Bayerische Eisenstein až po Zadov, a to kombinací autobusové přepravy a pěší chůze. Ve spodní části slidu je nastíněn v chatě.

UKÁZKA 3. DNE

Obr. č. 76: Vltava

Obr. č. 77: Pramen Vltavy

PRAMEN VLTAVY (Teplé) leží v 1172 m n.m. na úpatí Černé Hory, nedaleko Kvildy, Rozvodí Severního a Černého moře. V průběhu 2. světové války se zde nacházel pracovní tábor na těžbu dřeva.

 Hero, na Kvildě se vydáme po modré turistické stezce a půjdeme pěšky asi 7 km, cestou uvidíme zaniklé sklárny Hrabčic hut.

Slide nabízí ukázkou předposledního dne exkurze, kdy se vydáme například k prameni Vltavy nedaleko Kvildy. Pod „mapkou“ obrázkem číslo 76 jsou informace ohledně pramene Vltavy. Zelená šipka vypovídá o směru trasy k prameni Vltavy.

HARMONOGRAM 4. DNE

Bayerische Eisenstein - závěrečná prohlídka města

 Kašperské Hory, Hrad Rabí

 Cesta domů

Harmogram 4. závěrečného dne přináší prohlídku po městě Bayerische Eisenstein, dále pak Kašperské Hory a Hrad Rabí, které se nacházejí v Plzeňském kraji. Po tomto absolvování již následuje cesta domů

7. ROZBOR VLASTNÍ PRÁCE

Diplomovou práci tvoří rozbor literatury (odborné, populárně naučné, didaktické literatury, multimediálních dokumentů, SMART Board a také učebnice) a dále interaktivní výuková příručka, která byla vytvořena v programu SMART Notebook 10. Interaktivní výuková příručka je vypracována na základě mezipředmětové vazby zeměpisu, výchovy k občanství a dějepisu, tudíž ji lze využít v rámci těchto vyučovacích předmětů a také seminářů na 2. stupni ZŠ a také nižších ročníků víceletých gymnázií. Příručka je přehledně členěna do čtyř kapitol, a to České pohraničí (vymezení), Sudety, Krajina českého pohraničí dříve a dnes, poslední kapitolou je exkurze je po Šumavě. V rámci každé kapitoly žák plní úkoly a seznamuje se s novými informacemi, pracuje s mapou, počítačem atd. Vytvořená příručka by měla být pro žáky nadstavbovým učivem. Součástí příručky je exkurze po Šumavě, která následuje po absolvování všech kapitol. Exkurze je naplánována čtyřdenní, v rámci které žáci plní úkoly a také pracovní listy. Vytvořené pracovní listy budou pro žáky opakováním, takže zařazení pracovních listů neovlivňuje denní harmonogram. Pracovní listy jsou uvedeny v příloze pod čísly. Pracovní listy č. 1, č. 2, č. 3 jsou tvořeny obdobně, mají 7 – 8 otázek, do kterých žáci doplňují odpověď. Otázky se týkají například měst, řek, rozdělení Sudet). V Pracovním listu bez čísla, žáci spojují správné dvojice (řeka a město), rozhodnout správná tvrzení, doplnit nevyšší vrcholy a nadmořskou výšku jednotlivých pohoří, které pak přiřazují do mapy. Další otázky v tomto pracovním listu jsou na doplnění, a vyjmenovat významná města, která byla v letech 1939 – 1945 středisky Sudet. V rámci exkurze žáci pracují s mapou a v terénu, shlédnou film (např. Habermannův Mlýn), porovnávají fotografie. Po absolvování exkurze si žáci osvojí vědomosti a dovednosti, které jim napomohou v osvětlení a objasnění problematiky českého pohraničí.

Žáci si prostřednictvím výukové příručky a dalších činností osvojí klíčové kompetence k učení, komunikativní, řešení problémů, sociální a personální, občanské, pracovní. Dle (www.rvp.cz, 18. 3. 2012).

Z hlediska vzdělávacího obsahu základního vzdělávání je vyučovací předmět zeměpis v Rámcově vzdělávacím programu řazen do vzdělávací oblasti Člověk a

příroda. Samotné učivo je, pak dále členěno do tematických okruhů. Učivo „Krajina českého pohraničí“ lze promítnout do tematických okruhů Životní prostředí, Regionální zeměpis ČR, Terénní geografická výuka, praxe (doporučený pro 8. ročník). Vyučovací předměty výchova k občanství a dějepis jsou v Rámcově vzdělávacím programu řazeny do vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Výše zmíněné učivo je v dějepise možné koncipovat do tematických okruhů (Vývoj Evropy a Československa po první světové válce, Druhá světová válka, Poválečné období v Evropě a ČSR) vhodné pro žáky 9. ročník. V 7. ročníku v tematickém okruhu Český stát 11. – 13. století žák získá poznatky o historickém osídlení německého obyvatelstva v pohraničí českých zemí. Z pohledu výchovy k občanství je učivo možné zařadit do 6. ročníku, a to tematických okruhů Naše vlast, národností menšiny popřípadě naše obec či region. V 7. – 9. ročníku lze učivo aplikovat do tematických okruhů Lidská práva a Právní řád České republiky (vhodný pro 8. ročník) a Základy lidského soužití (vhodný pro 9. ročník).

8. ZÁVĚR

Významnou část diplomové práce tvoří interaktivní výuková příručka, která je určena pro žáky 2. stupně ZŠ a nižší ročníky víceletých gymnázií. Ve své podstatě objasňuje problematiku krajiny českého pohraničí. K vytvoření interaktivní příručky byl použit program SMART Notebook 10. Samotná příručka představuje žákům krajinu českého pohraničí z mnoha pohledů, a to z hlediska geografického, historického, společenského vývoje. V závěrečné části je po absolvování příslušných kapitol navrhuta exkurze „Putování po krásách Šumavy“. V průběhu exkurze žáci zpracovávají jednotlivě nebo ve skupinách pracovní listy.

V další části diplomové práce se zabírala rozbořem odborné, populárně naučné, didaktické literatury, multimediálních dokumentů, SMART Board a učebnic. Následně pak hodnocením z hlediska zastoupení zvoleného tématu. Na základě této analýzy dospěla k závěru, že samotné téma, které je pojímáno z mnoha úhlů pohledu není zastoupeno v osnovách, respektive v rámcově vzdělávacím programu, tudíž ani v učebnicích pro základní školy. V našem případě se vždy jednalo o krátkou zmínku či shrnutí z hlediska vyučovacího předmětu zeměpis, výchova k občanství dějepis. Po rozboru učebnic následovalo hodnocení. Zjištěné výsledky byly přehledně zpracovány do tabulek pro jednotlivé vyučovací předměty. Hodnocení bylo založeno na stejném principu jako již výše uvedený rozbor.

K vytvoření diplomové práce bylo dle názoru autorky si potřebné osvojit vědomosti a dovednosti spojené s problematikou krajiny českého pohraničí, dále také s výpočetní technikou. V neposlední řadě byl pro žáky vytvořen nadstavbový výukový materiál.

9. SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

- a) Literární zdroje pro diplomovou práci
- b) Zdroje pro interaktivní výukovou příručku
- c) Zdroje fotografií a příslušných materiálů

a) Literární zdroje pro diplomovou práci

ANTIKOMPLEX A KOL. (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. 656 s.

BAAR, V., (2003): Hospodářský zeměpis. Regionální aspekty. Učebnice zeměpisu pro obchodní akademie a jiné střední školy. Česká geografická společnost, s.r.o. Praha. 112

BABKOVÁ, L. (2011): Multimediální výuka regionální geografie Afriky na 2. stupni ZŠ. Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra geografie, 82 s.

BECKER, S., (1992): Der Böhmerwald Sumava - Eine Bilderreise. Morsak Verlag, Grafenau. 96 s.

BERAN, V., DLASK, P. eds. (2005): Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí. Academia, Praha. 323 s.

BORECKÝ, D., NOVÁK, S., CHALUPA, P., (2010): Zeměpis Česká republika 2. díl. Učebnice vytvořená v souladu s RVP ZV. Nová škola, Brno 95 s.

ČECHURA, J., DUDÁK, V., RYANTOVÁ, M., NEŠKUDLA, B., (2001): Dějepis pro 7. ročník základní školy a 2. ročník víceletého gymnázia. Středověk a raný novověk. SPN, a.s., Praha. 136 s.

DAVID, P., SOUKUP, V., (2003): 666 přírodních krás České republiky. Kartografie Praha, a.s., Praha. 58 s.

DEMEK, J. (1990): Nauka o krajině. Přírodovědecká fakulta UP, Olomouc. 250 s.

DEMEK, J., MACKOVČIN, P. A KOLEKTIV. (2006): Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČR. Academia, Praha. 583 s.

DOSTÁL, J., (2009): Časopis pro technickou a informační výchovu. Univerzita Palackého, Olomouc. Ročník 1. Číslo 2. 18 – 23 s. (on line).

DRDOŠ, J.: Přírodní prostředí: zdroje potenciály únosnost hazardy riziká. In: Geografický časopis, 1992, ročník 44, číslo. 1, s. 30-39.

FORMAN, R. T. T., GODRON, M. (1993): Krajinná ekologie. Academia, Praha. 584 s.

- FILÍPEK, J., (2001): Mnichov 1938. Hra Československo. Praha. 172 s.
- HOUŽVIČKA, V., (2005): Návrat sudetské otázky. Karolinum, Praha. 546 s.
- CHÁBERA, S. A KOLEKTIV, (1987): Příroda na Šumavě. Přírodovědecký průvodce. Jihočeské nakladatelství, České Budějovice. 181 s.
- CHLUPÁČ, I., et al. (2002): Geologická minulost České republiky. Academia, Praha. 436 s.
- JEŘÁBEK, M., J. DOKOUPIL, T. HAVLÍČEK A KOLEKTIV, (2004): České pohraničí - bariéra nebo prostor zprostředkování? Praha, Academia, 297 s.
- JEŘÁBEK, M., ANDĚL, J., PEŠTOVÁ, J., KASTNER, J., (2006): Zeměpis 8, učebnice pro 8. základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň. 128 s.
- JOŽÁK, J., (1993): Dějepis. Nová doba 3. díl. Druhá světová válka a československý odboj. Práce - SPL, Praha. 99 s.
- KALHOUS, Z., OBST, O. A KOLEKTIV, (2002): Školní didaktika. Portál, Praha. 447 s.
- KMONÍČEK, J., (1982): Návrat domů. Proměny pohraničí severovýchodních Čech v letech 1945-1948. Kruh, Hradec Králové. 173 s.
- KOLEKTIV, (1992): Komu sluší omluva. Češi a sudetští Němci (dokumenty, fakta, svědectví). Erika, Praha. 227 s.
- KOLEKTIV, (2001): Česká republika. Zeměpis pro 8. a 9. ročník základní školy a nižší ročníky víceletých gymnázií. Fortuna, Praha. 104 s.
- KOLEKTIV, (2003): Zeměpis České republiky. Učebnice pro střední školy. Nakladatelství České geografické společnosti. Praha. 96 s.
- KOLEKTIV, (2004): Občanská výchova pro 7. ročník ZŠ. Nakladatelství Olomouc. Olomouc. 167 s.
- KOLEKTIV, (2004): Občanská výchova pro 8. ročník ZŠ. Nakladatelství Olomouc. Olomouc. 191 s.
- KOLEKTIV, (2007): Klíčové kompetence v základním vzdělávání. Výzkumný ústav pedagogický, Praha. 75 s.
- KOLEKTIV, (2007): Krajina v České republice. Konsult Praha, Praha. 399 s.
- KOLEKTIV, (2008): Osobnosti Česko. Ottův slovník. OTTOVO NAKLADATELSTVÍ, Praha. 825 s.
- KOLEKTIV, (2008): Zeměpis učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia 9.

Fraus, Plzeň. 128 s.

KOLEKTIV, (2011): Občanská a Rodinná výchova 8. ročník základních škol a víceletých gymnázií. Fraus, Plzeň. 144 s.

KOLEKTIV, (2011): Dějepis 9: učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Fraus, Plzeň. 166 s.

KOTILÍNEK, R., (2010): Vzpomínka na kraslický incident v září 1938. Historický obzor. Ročník 21, číslo 9/10. 228 - 230 s.

KUČERA, Z., ŠTYCH, P., JELÉNEK, J., (2010-2011): Zaniklá sídla: jejich vznik, poznání a rekonstrukce. Geografické rozhledy. Ročník 19. Číslo 4. 32 s.

KUKLÍK, J., KOCIÁN, J., (2006): Dějepis pro 9. ročník základní školy a 4. ročník osmiletého gymnázia. Nejnovější dějiny. SPN, a.s., Praha. 144 s.

KUKLÍK, J., KUKLÍK, J., (2005): Dějepis 4 pro gymnázia a střední školy. Nejnovější dějiny. SPN, a.s., Praha. 216 s.

KÜHNLOVÁ, H., (1997): Vybrané kapitoly z didaktiky geografie I. Karolinum, Praha 55 s.

KÜHNLOVÁ, H., (1999): Kapitoly z didaktiky geografie. Karolinum, Praha, 145 s.

KVĚT, R., (2002): Duše krajiny. Staré stezky v proměnách věků. Academia, Praha. 195 s.

MANDLER, E., (2002): Benešovy dekrety. Proč vznikly a co jsou. Libri, Praha. 126 s.

MARTAN, M., PŘEDOTA, M., (2004): Šumava a starých pohlednicích I. Der Böhmerwald auf alten Ansichtskarten I. Nakladatelství Prostor – design, Prachatice. 264 s.

MARTAN, M., (1998): Šumava – nejkrásnější turistické trasy. Turistický průvodce Kletr. Freytag A BERNDT Praha a Kletr Plzeň. 160 s.

MARTÍNEK, J., (2009): Geografické rozhledy. Jak se budovalo Československo. Ročník 18, číslo 1, s. 2 – 3

MIKŠÍČEK, P., (2005): Sudetská pouť, aneb, Waldgang. Dokořán, Praha. 165 s.

MIŠTERA, L., WAHLA, A., MAŠKOVÁ, D., (1996): Zeměpis České republiky pro základní školy a nižší ročníky osmiletých gymnázií. PROSPEKTRUM, spol. s.r.o., Praha. 88 s.

MORELL, S., (1995): Viděl jsem ukřižování. Sudety 1938-39. Svědectví anglického novináře, který by při tom. Jota, Brno. 192 s.

- NEDOROSTOVÁ, A. (2011): Cestopis jako praktická pomůcka ve výuce regionálního zeměpisu na 2. stupni ZŠ (na příkladu výuky Jihozápadní Asie). Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra geografie,
- NOVOTNÁ, M. A KOLEKTIV, (2001): Česká republika. Zeměpis pro ZŠ. Scientia, spol.s.r.o., Praha. 146 s.
- OLIVOVÁ, V., (1994): Dějepis nová doba 2. Československá republika v letech 1918 – 1938. Scientia, spol. s.r.o., Praha. 85 s.
- PLUSKAL, M., BRADÁČ, P., KRAUS, P., KRAUSOVÁ, M., (2003): Zeměpis pro 8. ročník ZŠ a příslušné ročníky víceletých gymnázií. Společenské složky krajiny a politická mapa světa. Alter, Praha. 127 s.
- SALAČ, K., (1912): Přehledná geologická mapa zemí sudetských. Promberger, Olomouc. 11 s.
- SALOV, T., (2011): Krajina zrozená z moře. Lidé a Země, Mladá Fronta, Praha. Ročník 60, číslo 9, s. 114 – 119
- ŠIMKOVÁ – BROULOVÁ, K., (2012): Na sever, krajem loupežníků. Lidé a Země, Mladá Fronta, Praha. Ročník 61, číslo 3. s. 114-119
- ŠPAČEK, J., (2010): Minulost a současnost Sudet na příkladu Broumovska. Bakalářská práce. 55 s. Přílohy volně vložené –
- ŠUPKA, J., HOFMANN, E., MATOUŠEK, A., 1994: Didaktika geografie II. Masarykova univerzita, Brno. 59 s.
- TELIČKA, M., (2011): Lékem je přirozený les. Příroda. Wildlife; divoká, nespoutaná, živá, křehká, ohrožená, Extra Publishing s.r.o., Brno. Číslo 6, s. 64-67
- TESAŘÍKOVÁ, P., (2000): Školní atlas České republiky. Kartografie, Praha. 32 s.
- TÓTH, A., NOVOTNÝ, L., STEHLÍK, M., (2011): Národnostní menšiny v ústavněprávním rámci první Československé republiky (1918 – 1938). Historický obzor, Hostivice. Ročník 22. Číslo 11/12, s. 256 - 269
- TOUŠLOVÁ, I., PODHORSKÝ, M., MARŠÁL, J., (2006): Toulavá kamera 2. Vydal freytag A berndt Praha ve spolupráci s Českou televizí, Praha. 251 s.
- VALENTA, M., (1997): Koncepce a tvorba učebnic. Netopejr, Olomouc. 64 s.
- WEINHÖFER, M., (2009): Teoretická východiska konstrukce dílčích kapitol školní učebnice zeměpisu v kontextu s fázemi výuky a didaktickými zásadami. Biologie, chemie, zeměpis. Časopis pro výuku na základních a středních školách. SPN, a.s.,

INTRNETOVÉ STRÁNKY:

- <<http://www.antikomplex.cz/clanky/77-zmizele-sudety/>> [online]. [cit. 2011 – 9 – 12]
<<http://www.avmedia.cz>> [online]. [cit. 2012 – 12 – 4]
<<http://www.csfd.cz/film/241720-lidice/>> [online]. [cit. 2011 – 20 – 8]
<<http://www.csfd.cz/film/256722-habermannuv-mlyn/>> [online]. [cit. 2011 – 20 – 8]
<<http://www.interaktivni-tabule.eu/interaktivni-tabule-smart-board>> [online].
[cit. 2012 – 7 – 3]
<<http://www.moderni-dejiny.cz/>> [online]. [cit. 2012 – 9 – 1]
<<http://www.msmt.cz/>> [online]. [cit. 2012 – 20 – 1]
<<http://rvp.cz/>> [online]. [cit. 2012 – 20 – 2]
<<http://sudetenland.cz/>> [online]. [cit. 2011 – 27 – 8]
<<http://www.sumavanet.cz>> [online]. [cit. 2012 – 9 – 3]
<<http://www.specialnihk.regisweb.cz/files/cla-cz-200-263.pdf>> [online]. [cit. 2012 – 20 – 2]
<<http://www.veskole.cz>> [online]. [cit. 2012 – 19 – 3]

DOSTÁL, J. 2009: Multimediální, hypertextové a hypermediální učební pomůcky – trend soudobého vzdělávání. [online]. [cit. 2012 – 11 – 3]

<http://www.jtie.upol.cz/clanky_2_2009/multimedialni_hypertextove_a_hypermedialni_ucebni_pomucky.pdf>

HUBATKA, M. (2008): Interaktivní tabule rozvíjí kreativitu žáků. [online].

[cit. 2012 – 12 – 4] <<http://www.chytretabule.cz>>

KASTNER, Q. (2004): Pohraničí vnitřní a vnější. [online]. [cit. 2012 – 7 – 4]

<<http://www.pohranici.cz/main.php?CID=58&CUser=34&TID=11&TUser=17&Apli=1>>

MIKŠÍČEK, P. (2003): Zmizelé Sudety [online]. [cit. 2012 – 12 – 4]

<http://www.czechpress.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=2146%3Azmizele-sudety&Itemid=4>

Poznámky pod čarou:

^I Uvedené v (DOSTÁL, J. 2009): Multimediální, hypertextové a hypermediální učební pomůcky – trend soudobého vzdělávání. [online]. [cit. 2012 –11– 3]

<http://www.jtie.upol.cz/clanky_2_2009/multimedialni_hypertextove_a_hypermedialni_ucebni_pomucky.pdf>

^{II} ANTIKOMPLEX A KOL. (2006): Zmizelé Sudety. Český les, Domažlice. s. 25. 1. Šumava, 2. Chebsko, 3. Krušnohoří a Žatecko, 4. České středohoří. 5. Údolí Labe, 6. Ploučnicko – nízká nížina, 7. Krkonoše, 8. Orlické hory, 9. Jeseníky, 10. Hlučínsko, 11. Kravaňsko, 12. Jižní Morava, 13. Hřebečsko, 14. Olomoucký jazykový ostrov, 15. Vyškovský jazykový ostrov, 16. Brněnský jazykový ostrov, 17. Jihlavský jazykový ostrov.

b) Zdroje obrázků pro diplomovou práci

Obrázky:

Obr. 1: Členění a názvy území, které obývali Němci do roku 1945.

ANTIKOMPLEX A KOL. (2006): Zmizelé Sudety. Český les, Domažlice, s. 25

c) Obrázky pro interaktivní výukovou příručku

d) Obrázky pro interaktivní výukovou příručku

Obr. č. 1: Skupina dětí [online]. [cit. 2011 - 22 – 10]

<<http://zaby-k-zulibani-5angels.blog.cz/1008>>

Obr. č. 2: Sudety – země na rozhraní [online]. [cit. 2011 - 22 – 10]

<<http://www.fotoanderle.cz/kategorie/ostatni-zeme/sudety-zeme-na-rozhrani-1170.html>>

Obr. č. 3: Diskuze [online]. [cit. 2011 - 23 – 10]

<<http://vydrisopa.webnode.cz/diskuze/>>

Obr. č. 4: Práce s internetem [online]. [cit. 2011 -23– 10]

<<http://www.dvojklik.cz/2010-11/naucte-svuj-pocitac-lhat>>

Obr. č. 5: Práce s mapou [online]. [cit. 2011 - 23 – 10]

<<http://magit.cz/hodina-zeme-2012/>>

Obr. č. 6: Video [online]. [cit. 2011 - 26 – 10]

<<http://www.udalosti112.cz/video/video-na-sachovnici-metropoleakce-jehla.html>>

Obr. č. 7: Tužka [online]. [cit. 2012 - 26 – 10]

<<http://dragg.blog.cz/1101/tak-trochu-perokresba>>

Obr. č. 8: Obrysová mapa ČR [online]. [cit. 2012 - 11 – 1]

<http://wiki.rvp.cz/Kabinet/Mapy/Mapa_%C4%8CR>

Obr. č. 9: Obrysová mapa ČR [online]. [cit. 2012 – 11]

<http://wiki.rvp.cz/Kabinet/Mapy/Mapa_%C4%8CR>

Obr. č. 10: Slepá mapa ČR [online]. [cit. 2012 – 17 – 11]

<<http://zemepisar.webnode.sk/album/obrysove-slepe-mapy/#ceska-rep-mesta-reky-jpg>>

Obr. č. 11: Správné řešení – povrch [online]. [cit. 2012 – 17 – 11]

<<http://zemepisar.webnode.sk/album/obrysove-slepe-mapy/#ceska-rep-mesta-reky-jpg>>

Obr. č. 12: Mapa ČR [online]. [cit. 2012 – 19 – 1]

<http://ucebnice.enviregion.cz/3_-voda/vodni-obal-zeme/vodstvo-v-cr_-regionu>

Obr. č. 13: Slepá mapa – Vodstvo ČR [online]. [cit. 2012 – 19 – 1]

<<http://zemepisar.webnode.sk/album/obrysove-slepe-mapy/#ceska-rep-mesta-reky-jpg>>

Obr. č. 14: Správné řešení - Vodstvo [online]. [cit. 2012 – 15 – 2]

<<http://zemepisar.webnode.sk/album/obrysove-slepe-mapy/#ceska-rep-mesta-reky-jpg>>

Obr. č. 15: Ochrana ČR [online]. [cit. 2012 – 15 – 2]
<http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=mapaCHKO&site=default_cz>

Obr. 16: Slepá mapa ČR [online]. [cit. 2012 – 16 – 2]
<http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodn%C3%AD_park_Podyj%C3%AD>

Obr. č. 17: Sudetští Němci [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]
<<http://forum.valka.cz/viewtopic.php/t/124924>>

Obr. č. 18: Odstoupené pohraničí [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]
< <http://leccos.com/index.php/clanky/mnichovska-dohoda>>

Obr. č. 19: Období druhé republiky Sudet [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]
<<http://promoravia.blog.cz/1008/dusledky-mnichovske-dohody/> >

Obr. č. 20: Aktéři Mnichovské dohody [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]
<[http://myjsmetonevzdali.cz/temata/konec-ceskoslovenska-a-druha-svetova-
valka/mnichovska-dohoda](http://myjsmetonevzdali.cz/temata/konec-ceskoslovenska-a-druha-svetova-valka/mnichovska-dohoda)>

Obr. č. 21: Podpisy Mnichovské dohody [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]
<[http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/statotvorna-vystava-republika-baj-o-ceskem-
fenixovi_87978.html](http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/statotvorna-vystava-republika-baj-o-ceskem-fenixovi_87978.html)>

Obr. č. 22: Mapa Sudet [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]
<http://www.okoun.cz/boards/rodokmeny,_genealogie?f=20110716-100604>

Obr. č. 23: Členění Sudet do říšských žup [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]
<http://www.okoun.cz/boards/rodokmeny,_genealogie?f=20110716-100604>

Obr. č. 25: Území obývané německou menšinou do roku 1945 [online].
[cit. 2012 – 1 – 3] < <http://sudety.majestat.cz/> >

Obr. č. 27: Dav lidí [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://zpravy.idnes.cz/ustecky-masakr-pred-65-lety-nemce-srazili-tycemi-a-pak-ho-utloukli-pho-/domaci.aspx?c=A100801_170205_domaci_jan>

Obr. 28: Trosky muničního skladu [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://zpravy.idnes.cz/ustecky-masakr-pred-65-lety-nemce-srazili-tycemi-a-pak-ho-utloukli-pho-/domaci.aspx?c=A100801_170205_domaci_jan>

Obr. č. 29: Exploze v Krásném Březně skladu [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://zpravy.idnes.cz/ustecky-masakr-pred-65-lety-nemce-srazili-tycemi-a-pak-ho-utloukli-pho-/domaci.aspx?c=A100801_170205_domaci_jan>

Obr. č. 30: Mapa [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://www.radio.cz/cz/static/protectorat/protectorat_data>

Obr. č. 31: Ústí nad Labem [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Usti_skala.jpg>

Obr. č. 32: Majetek [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/odsun-nemcu_-nemci-a-cesi/pred-65-lety-v-usti-nadd-labem_-vybuch-municniho-skladiste-v-krasnem-brezne--a-masakr-nemeckeho-obyvatelstva-31_-cervence-1945.html>

Obr. č. 33: Ústecký masakr (sudetští Němci jsou postříleni a házeni do řeky) [online]. [cit. 2012 – 8 – 3]

<http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/odsun-nemcu_-nemci-a-cesi/pred-65-lety-v-usti-nadd-labem_-vybuch-municniho-skladiste-v-krasnem-brezne--a-masakr-nemeckeho-obyvatelstva-31_-cervence-1945.html>

Obr. č. 34: Sudetští Němci v Ústí n.L. před odsunem [online]. [cit. 2012 – 8 – 3]

<http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/odsun-nemcu_-nemci-a-cesi/pred-65-lety-v-usti-nadd-labem_-vybuch-municniho-skladiste-v-krasnem-brezne--a-masakr

nemeckeho-obyvateľstva-31_-cervence-1945.html>

Obr. č. 35: Geomorfologické členění ČR [online]. [cit. 2012 – 16 – 3]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Czech_Republic_geomorphological_division_map_level3_colour_level4_number.png>

Obr. č. 37: Skalní věž – Starosta a starostová [online]. [cit. 2012 – 16 – 3]

<<http://www.adrspach.cz/fotogalerie/index.php?show=1191350370&cat=QWRYuXBhuXNr6SBza%2BFseQ%3D%3D>>

Obr. č. 38: Louky a pastviny [online]. [cit. 2012 – 16 – 3]

<<http://www.biolib.cz/en/biotop/id4712/>>

Obr. č. 39: Vinice [online]. [cit. 2012 – 16 – 3]

<<http://www.novinky.cz/cestovani/cestovani-po-cesku/200444-ochutnejte-lahodne-moravske-vino-na-cyklitickych-stezkach.html>>

Obr. č. 40: Modrava v roce 1935

MIKŠÍČEK, P., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 162

Obr. č. 41: Modrava v roce 2003

MIKŠÍČEK, P., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 162

Obr. č. 42: Strážný v roce 1921

MIKŠÍČEK, P., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 169

Obr. č. 43: Strážný v roce 2003

MIKŠÍČEK, P., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 169

Obr. č. 44: Borová Lada v roce 1930

MIKŠÍČEK, P., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 143

Obr. č. 45: Borová Lada v roce 2003

MIKŠÍČEK, P., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 143

Obr. č. 47: Železná Ruda v roce 1910

PROCHÁZKA, Z., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 180

Obr. č. 48: Železná Ruda v roce 1998

PROCHÁZKA, Z., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 180

Obr. č. 49: Zhůří na Šumavě v roce 1923

PROCHÁZKA, Z., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 178

Obr. č. 50: Zhůří na Šumavě v roce 1998

PROCHÁZKA, Z., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice. S. 178

Obr. č. 51: Karel Klostermann [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Klostermann>

Obr. č. 52: Klostermannova chata kolem roku 1947 [online]. [cit. 2012 – 26 – 3]

<<http://www.sumava-gabreta.com/clanky%20sh/1915.htm> >

Obr. č. 53: Klostermannova chata v roce 2006 [online]. [cit. 2012 – 26 – 3]

<<http://www.vyletnik.cz/mistopisny-rejstrik/zapadni-cechy/klatovsko/3920-modrava/>>

Obr. č. 54: Modrava - Klostermannova chata [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<<http://www.sumavanet.cz/modrava/fr.asp?tab=snet&id=120&burl=>>

Obr. č. 55: Mapa – Modrava [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://www.mapy.cz/#q=modrava%20klostermannova%20chata&t=s&x=13.524099&y=49.024746&z=12&p=1&qp=13.450040_49.002688_13.557183_49.046251_12&l=2>

Obr. č. 56: Spořitelna v Liberci, rok 1917 [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<<http://kubikova.blog.denik.cz/c/61710/Liberec-drive-a-dnes-Novy-magistrat.htm>

Obr. č. 57: Magistrát města Liberec, rok 2008 [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<<http://kubikova.blog.denik.cz/c/61710/Liberec-drive-a-dnes-Novy-magistrat.html>>

Obr. č. 58: Radnice na nám. Edvarda Beneše [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<<http://www.volny.cz/chata-sport/vylety/radnice.htm>>

Obr. č. 59: Ústí nad Labem – mapa [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<<http://www.kudyznudy.cz/Aktivity-a-akce/Aktivity/Dinopark-Liberec.aspx>>

Obr. č. 60: Reichenberger Automobil Fabrik [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:RAF_1907.JPG>

Obr. č. 61: ZOO Liberec [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<<http://www.chaty-reality.cz/tipy-na-vylet/zoo-liberec.html>>

Obr. č. 62: Aquapark Babylon [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<<http://www.liberecky-kraj.cz/dr-cs/2-aquapark-babylon.html>>

Obr. č. 63: Hora Ještěd a televizní vysílač [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<<http://www.ivelocz/cyklo-trasy/53x11-stoupani-jested/>>

Obr. č. 64: Krakonoš před druhou světovou válkou [online]. [cit. 2012 – 6 – 3]

<<http://aktualne.centrum.cz/czechnews/clanek.phtml?id=618087>>

Obr. č. 65: Krakonoš po druhé světové válce [online]. [cit. 2012 – 6 – 3]

<<http://www.ceskehory.cz/krkonose/img-c-krakonos-n.html>>

Obr. č. 66: Pohled na Železnou Rudu [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]
<<http://www.retour.cz/mesta/zelezna-ruda/index.htm>>

Obr. č. 67: Barokní kostel Panny Marie Pomocné v Železné Rudě [online].
[cit. 2012 – 1 – 3] <<http://www.kamposesku.cz/clanek/6292/do-zelezne-rudy-tudy>>

Obr. č. 68: Trasa 1. dne [online]. [cit. 2012 – 18 – 3]
<<http://www.mapy.cz/#x=13.260009&y=49.138230&z=12&l=2>>

Obr. č. 69: Čertovo jezero [online]. [cit. 2012 – 18 – 3]

Obr. č. 70: Pohled na Čertovo jezero [online]. [cit. 2012 – 18 – 3]
<http://i.idnes.cz/08/071/org/TOM241d99_sumava_certovo_jezero.jpg>

Obr. č. 71: "Dábel" [online]. [cit. 2012 – 20 – 3]
<<http://mastnik.cz/browseGal.php?gal=certici&obr=2>>

Obr. č. 72: Černé jezero " [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]
<<http://www.sumavanet.cz/zeleznaruda/fr.asp?tab=snet&id=383&burl=>>

Obr. č. 73: Pohled na Černé jezero a Šumavské podhůří " [online]. [cit. 2012 – 16 – 4]
<<http://www.gym-karvina.cz/gis/cerne2.jpg>>

Obr. č. 74: Jezero [online]. [cit. 2012 – 16 – 4]
<http://www.geotourist.cz/skoly_klatovy_zelezna_ruda.html>

Obr. č. 75: Sněhulák [online]. [cit. 2012 – 16 – 4]
<http://nd02.jxs.cz/220/073/d2d5804374_57147551_o2.gif>

Obr. č. 76: Vltava [online]. [cit. 2012 – 2 – 3]
<<http://www.mapy.cz>>

Obr. č. 77: Pramen Vltavy [online]. [cit. 2012 – 3 – 3]
<<http://www.sumavanet.cz/borovalada/fr.asp?tab=snet&id=2799&burl=>>

Obr. č. 78: Obrysová mapa ČR [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://wiki.rvp.cz/Kabinet/Mapy/Mapa_%C4%8CR/Slep%C3%A9_mapy_%C4%8CR>

Obr. č. 79: Obrysová mapa ČR – Správné řešení [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://wiki.rvp.cz/Kabinet/Mapy/Mapa_%C4%8CR/Slep%C3%A9_mapy_%C4%8CR>

Obr. č. 80: Československo v roce 1918 [online]. [cit. 2012 – 2 – 4]

<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/nejvetsicech/historie_12>

Obr. č. 81: Provincie – Sudety [online]. [cit. 2012 – 2 – 4]

<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/nejvetsicech/historie_15>

Obr. č. 82: Protektorát [online]. [cit. 2012 – 2 – 4]

<<http://mckennedy.blog.cz/0903/15-brezna-1939-vpad-fasistu-do-csr>>

Obr. č. 83: Sousedé ČR [cit. 2012 – 2 – 4]

<<http://www.vyukovematerialy.cz/svet/rocnik3/misto3.htm>>

Obr. č. 84: Mapa ČR [online]. [cit. 2012 – 1 – 3]

<http://ucebnice.enviregion.cz/3_-voda/vodni-obal-zeme/vodstvo-v-cr_-regionu>

d) Zdroje a citace pro interaktivní výukovou příručku

Str. 2: Báseň Máj [online]. [2011 - 6 – 11]

<<http://www.youtube.com/watch?v=qhPXgyF7W-E>>

Str. 13: Národní parky a chráněné krajinné oblasti ČR [online]. [2012 - 20 – 2]

<http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=mapaCHKO&site=default_cz>

Str. 14: Národní park Podyjí [online]. [2012 - 20 – 3]

<<http://www.vranovnaddyji.cz/narodni-park-podyji/np-podyji.html>>

Str. 16: Sudety [online]. [cit. 2012 - 11 – 2]

<<http://www.edejiny.cz/sudety/>>

Str. 17: Obrázek Horské pásmo Sudet [online]. [cit. 2012 – 16 – 2]

<http://www.bruntal.net/image/200403270813_sudeten.jpg>

Str. 19: Sudetský Němec [online]. [cit. 2012 - 11– 2]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Sudet%C5%A1t%C3%AD_N%C4%9Bmci>

Str. 20: Sudety po vzniku Československa [online]. [cit. 2012 - 12– 2]

<<http://www.edejiny.cz/sudety/>>

Str. 21: Mnichovská dohoda [online]. [cit. 2012 - 3– 2]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Mnichovsk%C3%A1_dohoda>

Str. 24: Členění Sudet 1939 – 1945 [online]. [cit. 2012 - 3– 2]

<<http://www.fronta.cz/dotaz/nazev-sudety-pohranici>>

Str. 29: Internetový odkaz [online]. [cit. 2012 - 19– 3]

<http://www.kcprymarov.estranky.cz/clanky/odsun-nemcu_-nemci-a-cesi/pred-65-lety-v-usti-nadd-labem_-vybuch-municniho-skladiste-v-krasnem-brezne--a-masakr-nemeckeho-obyvatelstva-31_-cervence-1945.html>

Str. 32: Internetový odkaz – Benešovy dekrety [online]. [cit. 2012 - 19– 3]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Bene%C5%A1ovy_dekrety>

Str. 38: NOVOTNÁ, M. A KOLEKTIV, (2001): Česká republika, zeměpis pro základní školy. Scientia, spol. s.r.o., Praha, s. 2

Str. 39: ANTIKOMPLEX A KOL., (2006): Zmizelé Sudety. Das Verschwundene Sudetenland. Český les, Domažlice, s. 24

Str. 40: Internetový odkaz – Krajina [online]. [cit. 2012 - 12– 4]

<<http://ucebnice.enviregion.cz/slovnicek/krajina>>

Str. 40: Internetový odkaz – Typy krajin [online]. [cit. 2012 - 12– 4]

<http://ucebnice.enviregion.cz/9_-kulturni-krajina/typy-krajiny>

Str. 46: Internetový odkaz – Karel Klostermann [online]. [cit. 2012 - 12– 4]
<http://www.rozhlas.cz/ctenarskydenik/autori/_zprava/klostermann-karel--933910>

Str. 47: Internetový odkaz – Klostermannova chata [online]. [cit. 2012 - 12– 4]
<<http://www.klostermannovachata.cz/>>

Str. 54: Internetový odkaz – Krakonoš [online]. [cit. 2012 - 12– 4]
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Krakono%C5%A1>>

Str. 56: Internetový odkaz – Železná Ruda [online]. [cit. 2012 - 12– 4]
<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDelezn%C3%A1_Ruda>

Str. 59: Pověst o jezeře [online]. [cit. 2012 - 15– 4]
<<http://www.zeleznaruda.info/jezera.php>>

Str. 61: Internetový odkaz – Národní park Šumava [online]. [cit. 2012 - 17– 4]
<<http://www.npsumava.cz/>>

10. PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Pracovní list

Příloha č. 2: Pracovní list – správné řešení

Příloha č. 3: Pracovní list

Příloha č. 4: Pracovní list – správné řešení

Příloha č. 5: Pracovní list

Příloha č. 6: Pracovní list – správné řešení

Příloha č. 7: Pracovní list

Příloha č. 8: Pracovní list – správné řešení

Příloha č. 9: Interaktivní výuková příručka („obrázkový sestřih“)

Příloha č. 1: Pracovní list

PRACOVNÍ LIST

• **Utvoř správné dvojice, spojuj.**

1. Český Krumlov	A. Ohře
2. Ústí nad Labem	B. Dyje
3. Karlovy Vary	C. Nisa
4. Liberec	D. Labe
5. Znojmo	E. Vltava

• **Rozhodni, zda uvedená tvrzení jsou pravdivá:**

Žatec leží ve srážkovém stínu Krušných hor, roční úhrn srážek je 400 mm. ANO – NE

Šumava je nejvíce zalesněnou oblastí v celém pohraničí (ČR). ANO – NE

Černé jezero je ledovcového původu a má rozlohu 18, 4 ha. ANO – NE

Průměrný roční úhrn srážek Jizerských hor je kolem 1700 mm. ANO – NE

• **Jaký podnebný pás převažuje v pohraničí ČR?**

• **Vypiš 5 měst, která byla v letech 1939 – 1945 významnými středisky Sudet:**

- **U jednotlivých pohoří uveď nejvyšší vrchol a nadmořskou výšku, pracuj s mapou:**

1. Krkonoše –
2. Hrubý Jeseník –
3. Šumava –
4. Krušné hory –
5. Jizerské hory –
6. Orlické hory –
7. Novohradské hory –
8. Český les –
9. České středohoří –
10. Lužické hory –

- **Zakresli jednotlivá pohoří do mapy za pomoci čísel:**

Obr. č. 78: Obrysová mapa ČR

Příloha č. 2: Pracovní list – správné řešení

PRACOVNÍ LIST – SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ

- **Utvoř správné dvojice, spojuj.**

<i>1. Český Krumlov</i>	<i>E. Vltava</i>
<i>2. Ústí nad Labem</i>	<i>D. Labe</i>
<i>3. Karlovy Vary</i>	<i>A. Ohře</i>
<i>4. Liberec</i>	<i>C. Nisa</i>
<i>5. Znojmo</i>	<i>B. Dyje</i>

- **Rozhodni, zda uvedená tvrzení jsou pravdivá:**

Žatec leží ve srážkovém stínu Krušných hor, roční úhrn srážek je 400 mm. *ANO* – NE

Šumava je nejvíce zalesněnou oblastí v celém pohraničí (ČR). *ANO* – NE

Černé jezero je ledovcového původu a má rozlohu 18,4 ha. *ANO* – NE

Průměrný roční úhrn srážek Jizerských hor je kolem 1700 mm. *ANO* – NE

- **Jaký podnebný pás převažuje v pohraničí ČR?**

Mírný podnebný pás

- **Vypiš 5 měst, která byla v letech 1939 – 1945 významnými středisky Sudet:**

Opava, Znojmo, Český Krumlov, Vimperk, Liberec

- U jednotlivých pohoří uveď nejvyšší vrchol a nadmořskou výšku, pracuj s atlasem:

1. Krkonoše – *Sněžka 1 602 m n. m.*
2. Hrubý Jeseník – *Praděd 1 491 m n. m.*
3. Šumava – *Plechý 1 378 m n. m.*
4. Krušné hory – *Klínovec 1 274 m n. m.*
5. Jizerské hory – *Smrk 1 124 m n. m.*
6. Orlické hory – *Velká Deštná 1 115 m n. m.*
7. Novohradské hory – *Kamenec 1 072 m n. m.*
8. Český les – *Čerchov 1 042 m n. m.*
9. České středohoří – *Milešovka 837 m n. m.*
10. Lužické hory – *Luž 793 m n. m.*

- Zakresli jednotlivá pohoří do mapy za pomoci čísel:

Obr. č. 79: Obrysová mapa ČR – Správné řešení

Příloha č. 3: Otázky na procvičení č. 1

OTÁZKY NA PROCVIČENÍ Č. 1

Odpovědi piš do volného místa pod otázkou, pracuj s atlasem ČR:

- ✓ Kterým krajským městem protéká řeka Ohře?
- ✓ Povodí řeky Labe patří k jakému úmoří?
- ✓ Uveď šumavské jezero ledovcového původu (alespoň 2).
- ✓ Na jaké řece se nachází přehrada Nové mlýny?
- ✓ Z hlediska geomorfologického členění patří Krušné hory do jaké provincie, subprovincie a oblasti ?
 - Provincie –
 - Subprovincie –
 - Oblast –
- ✓ Surovina, která se těží na Mostecku a Sokolovsku se nazývá?
- ✓ Krkonoše jsou nejvyšším nebo nejnižším pohraničním pohořím?
- ✓ Jak se nazývalo území, které bylo násilně odtrženo od Československa po roce 1938 ?

Příloha č. 4: Otázky na procvičení č. 1 – správné řešení

OTÁZKY NA PROCVIČENÍ Č.1 – SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ

Odpovědi piš do volného místa pod otázkou, pracuj s atlasem ČR:

- ✓ Kterým krajským městem protéká řeka Ohře?
Karlovy Vary
- ✓ Povodí řeky Labe patří k jakému úmoří?
Severního moře
- ✓ Uveď šumavské jezero ledovcového původu (alespoň 2).
Černé jezero, Čertovo jezero
- ✓ Na jaké řece se nachází přehrada Nové mlýny?
Dyje
- ✓ Z hlediska geomorfologického členění patří Krušné hory do jaké provincie, subprovincie a oblasti ?
Provincie – Česká vysočina
Subprovincie – Krušnohorská subprovincie
Oblast – Krušnohorská hornatina
- ✓ Surovina, která se těží na Mostecku a Sokolovsku se nazývá?
Hnědé uhlí
- ✓ Krkonoše jsou nejvyšším nebo nejnižším pohraničním pohořím?
Nejvyšším
- ✓ Jak se nazývalo území, které bylo násilně odtrženo od Československa po roce 1938
Sudety

Příloha č. 5: Otázky na procvičení č. 2

OTÁZKY NA PROCVIČENÍ Č. 2

- Odpovědi piš do volného místa pod otázkou, pracuj s atlasem ČR:

- ✓ Co se pěstuje v pohraničních oblastech hor?

- ✓ Jaký průmysl byl tradiční v pohraničí?

- ✓ Na úpatí Černé Hory na Šumavě pramení řeka?

- ✓ Čím se proslavilo město Zlín?

- ✓ Kam nejvíce směřovali sudetští Němci po odsunu z pohraničí po roce 1945? (kam se přestěhovali)

- ✓ Jak se jmenuje prales, který byl v roce 1858 vyhlášen Národní přírodní rezervací? (nápopěda: nachází se v CHKO Šumava)

- ✓ Šumavská jezera jsou jakého původu?

Příloha č. 6: Otázky na procvičení č. 2 – správné řešení

OTÁZKY NA PROCVIČENÍ Č. 2 – SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ

- Odpovědi piš do volného místa pod otázkou, pracuj s atlasem ČR:

- ✓ Co se pěstuje v pohraničních oblastech hor?
Pícniny, oves, brambory

- ✓ Jaký průmysl byl tradiční v pohraničí?
Průmysl sklářský, textilní, dřevozpracující

- ✓ Na úpatí Černé Hory na Šumavě pramení řeka?
Vltava

- ✓ Čím se proslavilo město Zlín?
Výrobou obuvi

- ✓ Kam nejvíce směřovali sudetští Němci po odsunu z pohraničí po roce 1945? (kam se přestěhovali)
Především do Německa (Bavorsko, Sasko)

- ✓ Jak se jmenuje prales, který byl v roce 1858 vyhlášen Národní přírodní rezervací? (nápověda: nachází se v CHKO Šumava)
Boubínský prales

- ✓ Šumavská jezera jsou jakého původu?
Ledovcového původu

Příloha č. 7: Otázky na procvičení č. 3

OTÁZKY NA PROCVIČENÍ Č. 3 – SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ

- Odpovědi piš do volného místa pod otázkou, pracuj s atlasem ČR:

- ✓ Jáchymov byl proslulý těžbou?

- ✓ Charakterizuj podzoly, v jakých částech pohraničí jsou zastoupeny?

- ✓ Vypiš Národní parky ČR?

- ✓ V jakém kraji se nachází pískovcové skalní město Adršpašsko – teplické skály?

- ✓ Co to znamená chudé a bohaté Sudety?

- ✓ Na jaké řece leží vodní nádrž Slezská Harta?

- ✓ Půdy velmi úrodné, s vysokým obsahem humusu se nazývají?
(př. Dolnomoravský úval)

Příloha č. 8: Otázky na procvičení č. 3 – správné řešení

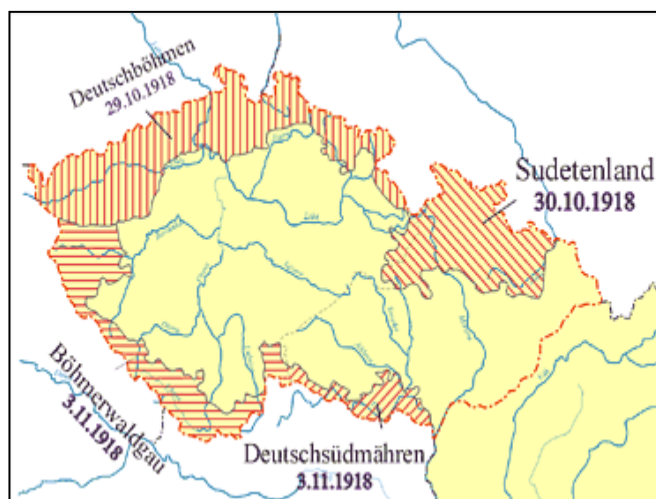
OTÁZKY NA PROCVIČENÍ Č. 3 – SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ

- Odpovědi piš do volného místa pod otázkou, pracuj s atlasem ČR:
- ✓ Jáchymov byl proslulý těžbou?
Uranu
- ✓ Charakterizuj podzoly, v jakých částech pohraničí jsou zastoupeny?
Jedná se o půdy vzniklé vyluhováním, neúrodné a ochuzené. Krkonoše, Krušné hory, Šumava.
- ✓ Vypiš Národní parky ČR?
Krkonošský, České Švýcarsko, Šumava, Podyjí
- ✓ V jakém kraji se nachází pískovcové skalní město Adršpašsko – teplické skály?
Královehradecký kraj
- ✓ Co to znamená chudé a bohaté Sudety?
*Chudé: JZ a JV část českého pohraničí. Převažovalo zemědělství.
Oblast byla chudší a politicky méně angažovaná. Bohaté: SZ a SV část českého pohraničí. Převažovalo průmysl. Oblast politicky velmi angažovaná.*
- ✓ Na jaké řece leží vodní nádrž Slezská Harta?
Moravice
- ✓ Půdy velmi úrodné, s vysokým obsahem humusu se nazývají?
(př. Dolnomoravský úval)
Černozemě

Příloha č. 9: Interaktivní výuková příručka („obrázkový sestřih“)

Obr. č. 80: Československo v roce 1918

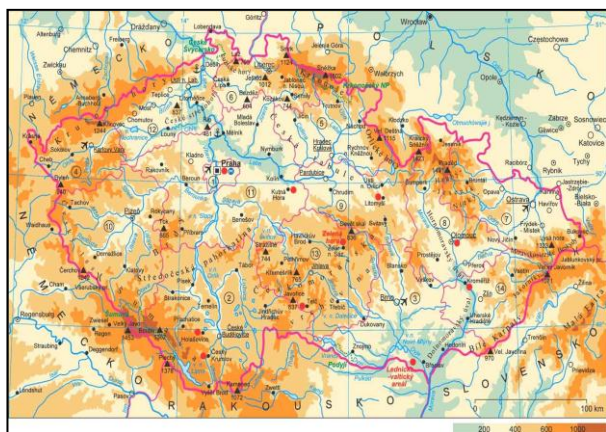
Obr. č. 81: Provincie – Sudety

Obr. č. 82: Protektorát

Obr. č. 83: Sousedé ČR

Obr. č. 84: Mapa ČR